

Kokybė, novatoriškumas ir bendradarbiavimas mokantis kalbų

Gairės bendrojo lavinimo mokyklų sektoriui

Sudarytos remiantis Europos kalbų ženklų apdovanotų projektų patirtimi

Turinys

1. Europos kalbų ženklas – bendroji informacija	Error! Bookmark not defined.
1.1 Kas yra Europos kalbų ženklas?	4
1.2 Europos kalbų ženklo poveikis	6
2. Kalbų mokymosi projektų kokybės valdymas	10
2.1 Įvadas į kokybės klausimus	11
Kas yra "kokybė"?	11
Kokius kalbų projekto aspektus reikia apsvarstyti vertinant jo kokybę ?	13
Kokybės užtikrinimas ir valdymas	Error! Bookmark not defined.
Kokybės klausimai mokykliniuose projektuose	Error! Bookmark not defined.
2.2 Kriterijai, standartai ir rodikliai	18
Atvejai – mokykliniai projektai	21
2.3 Metodai ir procedūros	23
Atvejai – metodai ir procedūros mokykliniuose projektuose	25
2.4 Vadybos įrankiai ir kokybės valdymas	27
Kalbų mokymo projektų kokybės kontrolinis sąrašas	Error! Bookmark not defined.
Gerų mokyklinio ugdymo projektų pavyzdžiai	
2.5 Tolesnė veikla	32
Kas yra "tolesnė veikla" projektuose	
Tolesnė su Europos kalbų ženklu (TKŽ) apdovanotu projektu susijusi veikla	33
Tolesnė veikla EKŽ apdovanotuose projektuose	33
Mokyklinių projektų tolesnės veiklos pavyzdžiai	
Tegyvuoja projektas!	35
2.6 Kalbų mokytojų ir besimokančiųjų motyvavimas	37
Ar motyvacija priklausomas kintamasis?	
Motyvacija – Europos kalbų ženklo mokymo/si proceso pagrindas	38
Bendros motyvavimo strategijos taikomos skirtinguose švietimo sektoriuose	39
Patenkinti lūkesčiai ir nesėkmės	40
Motyvacija – gerųjų praktikų pavyzdžiai mokykliniuose projektuose	40
3. Europos kalbų ženklo apdovanojimo išnaudojimas ir bendradarbiavimas	Error! Bookmark not defined.
3.1 Sklaida, išnaudojimas, tvarumas	43
3.2 Bendravimas Europos kalbų ženklu apdovanotuose projektuose	49
3.3 EKŽ bendradarbiavimas i mokyklinis švietimas	54

1. Europos kalbų ženklas – bendroji informacija

Autorius: Pixel, Italija

1.1 Kas yra Europos kalbų ženklas?

Tikslai

Europos kalbų ženklas (EKŽ) yra apdovanojimas, kuris skatina naujas kalbų mokymo ir mokymosi iniciatyvas, vertingas naujas kalbos mokymo technikas, informacijos apie jas ir gerosios patirties sklaidą.

EKŽ skirtas visoms švietimo ir mokymo sritims, nepaisant amžiaus ar taikomų metodų, svarbiausia, kad dėmesys būtų skiriamas kalbų mokymosi inovacijų sklaidai. EKŽ, remdamas vietinės ir nacionalinės reikšmės naujoviškus projektus, siekia kelti kalbų mokymosi standartus visoje Europoje.

Kiekvienais metais EKŽ yra suteikiamas už pačius novatoriškiausius projektus visose šalyse. Jį koordinuoja Europos komisija, o vykdo narės šalys per nacionalines agentūras.

Kriterijai

Projektai apdovanojimui atrenkami pagal bendrus Europos mastu nustatytus kriterijus. Taip pat, metų prioritetai nustatomi europiniu ir nacionaliniu lygiu.

Europos kriterijai yra šie:

- Inicijatyvos turi būti **visapusiškos**. Kiekvienas kalbos mokymosi iniciatyvos elementas nuo besimokančiųjų iki mokytojų, nuo metodų iki medžiagos turi užtikrinti, kad suprantama ir atsižvelgiama į besimokančiojo poreikius.
- Inicijatyvos turi suteikti **pridėtinės vertės** nacionaliniame kontekste. Tai turi akivaizdžiai pagerinti kalbų mokymą ir mokymąsi arba kokybiškai, arba kiekybiškai. „Kokybė“ reiškia keletą kalbų, ypač rečiau vartojamų, mokymąsi skatinančius projektus. „Kokybė“ reiškia patobulintos metodikos įdiegimą.
- Inicijatyvos turi **motyvuoti** mokinius ir mokytojus gerinti kalbinius įgūdžius.
- Inicijatyvos turi būti **originalios** ir **kūrybingos**. Jos turi pristatyti iki tol nežinotus kalbų mokymosi būdus, bet taip pat užtikrinti, kad jos tinka konkrečioms besimokančiesiems.
- Inicijatyvos turi pabrėžti **europietiškumą**. Jos turi būti pritaikytos prie Europos kalbinės įvairovės ir šiuo privalumu pasinaudoti, pvz. palaikant tarptautinius ryšius. Per kalbinius įgūdžius iniciatyvos turi aktyviai gerinti tarpkultūrinį supratimą.

- Inicijatyvos turi būti **perduodamos**. Jos galėtų būti potencialus įkvėpimo šaltinis kitiems kalbų projektams įvairiose šalyse.

Prioritetai

Kiekvienais metais Europos Komisija EKŽ siūlo konkrečius prioritetus. Šie prioritetai nustatomi remiantis politiniais ir strateginiais tikslais skatinti ir gerinti kalbų mokymą ir mokymąsi Europoje.

2012-2013 m. Europos Komisija nustatė šiuo prioritetus:

- naujosiomis technologijomis pagrįstas kalbų mokymasis
- daugiakalbės besimokančiųjų grupės

Atsižvelgdama į Europos Komisijos prioritetus, nacionalinės agentūros gali nusistatyti konkretesnius nacionalinius prioritetus, padėsiančius gerinti kalbų mokymąsi atitinkamose šalyse.

Laikotarpis

EKŽ kampanijas šalyse narėse organizuoja nacionalinės agentūros. Paraiškų apdovanojimui gauti teikimas skelbiamas nacionaliniu lygiu. EKŽ kampanijų metu teikiama informacija apie EKŽ tinkslus, tuometinius Europos Komisijos ir nacionalinius prioritetus, atrankos kriterijus ir paraiškos teikimo procedūrą. Skirtingose šalyse EKŽ kampanijos organizuojamos skirtingu laiku, dėl to skiriasi ir paraiškų teikimo terminai.

Atrankos procedūra

Valstybėse narėse Europos kalbų ženklas suteikiamas vertinimo komisijos arba žiuri sprendimu. Vertinimo komisijos tikslas yra atrinkti geriausiai Europos prioritetus atitinkančius projektus.

Apdovanojimai

Visose Europos šalyse laimėtojas apdovanojamas Europos kalbų ženklo diplomu. Taip pat, laimėtojams suteikiama teisė savo informaciniuose pranešimuose arba leidiniuose naudoti Europos kalbų ženklo logotipą. Kai kuriose šalyse nacionaliniai rėmėjai laimėtojams teikia prizus.

Tolesnė informacija

Daugiau informacijos apie Europos kalbų ženklą rasite šiuose tinklapiuose:

- **Europos Komisija**

Oficialus Europos kalbų ženklų tinklapis

http://ec.europa.eu/languages/european-language-label/index_en.htm;

- **nacionalinės agentūros**

Už Europos kalbų ženklą atsakingos nacionalinės agentūros:

http://nellip.pixel-online.org/EUL_national_agencies.php.

1.2 Europos kalbų ženklų poveikis

Bendrojo lavinimo mokyklų sektoriui Europos kalbų ženklas yra aktualus dėl šių priežasčių:

jis suteikia oficialų ir europinį projekto kokybės pripažinimą: Europos kalbų ženklų tikslas yra surasti kokybiškus ir novatoriškus projektus kalbų mokymo ir mokymosi srityje ir juos viešinti visoje Europoje.

Europos kalbų ženklų apdovanojimų pavyzdžiai:

"Gut in Tandem" is a project coordinated by Dietrich-Heise-Schule. It aims at promoting and developing intercultural and social competences, as well as motivation to learn and a sense of responsibility by taking over the role of the teacher. By means of communicative and intercultural application of "learning through teaching", schoolchildren have an opportunity for daily international encounters. Tandem learning enables durable social contacts to be established, and methods of learning and using languages are assimilated and become transparent.

Anot projektą vykdančios mokyklos, Europos kalbų ženklų apdovanojimas jiems reiškia projekto kokybės pripažinimą. Taip pat buvo paskatinti projekte dalyvavę pedagogai, kurių darbai buvo įvertinti tarptautiniu mastu ir jie turėjo galimybę darbus pristatyti vietinei ir europinei auditorijai.

The aim of the "Nouvelle approche en classe de maths: le français au service de la géométrie euclidienne" project is to communicate the main Euclidean theorems in a non conventional way in order to stimulate the active participation of students. The project allows students to acquire those specific abilities thanks to the help of a software package and the use of the French language. In addition, the project encourages teamwork and synergy between teachers of different subjects.

Projektą vykdančios mokyklos atstovų teigimu, oficialus Europos kalbų ženklą apdovanojimas patvirtinimo mokinių ir mokytojų, palaikančių Integruotą dalyko ir kalbos mokymąsi, kuris yra vienas iš Europos Komisijos prioritetų kalbų mokymo ir mokymosi srityje, atlikto darbo kokybę.

Europos kalbų ženklas užtikrina kalbos projektų ir juos vykdančių institucijų matomumą: vienas iš motyvų teikti paraišką Europos kalbų ženklą apdovanojimui yra projekto ir jį vykdančios institucijos įvaizdžio gerinimas. Vietiniuose ir tarptautiniuose švietimo renginiuose pristatomi projektai žinomesni. Neretai tokie renginiai organizuojami bendradarbiaujant su nacionaline agentūra arba Europos Komisija. Projektai tampa žinomi ir dėl to, kad jie yra įtraukiami į Europos kokybiškų projektų duomenų bazę (angl. [European database of quality projects](#)), esančią Europos Komisijos internetinės svetainės Daugiakalbystės sekcijoje. Be to, dalis projektų sulaukia pripažinimo ir yra viešinami vietinės ir nacionalinės žiniasklaidos.

Europos kalbų ženklas didina projekte dirbančių darbuotojų motyvaciją: europinis pripažinimas leidžia mokytojams geriau suvokti jų pačių vaidmenį. Inicijatyvos, į kurias įsitraukia mokykla, priklauso nuo jos darbuotojų motyvacijos, todėl būtina tinkamai įvertinti į šią veiklą jų investuojamą laiką ir energiją. Europos kalbų ženklas gali smarkiai įtakoti mokytojų motyvaciją: projekte dalyvaujantys darbuotojai sulaukia oficialaus pripažinimo; nedalyvaujantieji projekte gali pradėti domėtis projekto rezultatais ir poveikiu. Be kita ko, Europos kalbų ženklas gali įtakoti apdovanojimą vertinančius mokinius ir jų tėvus ir taip juos motyvuoti dalyvauti projekte.

Pavyzdys

	<p>The main objective of the “Between the lines” project was to develop basic skills in reading - reading literacy (reading, use and interpretation of information in writing, reflection and evaluation of this information) and foreign languages (English). It also involved using the skills and knowledge acquired in class to solve real problems, to communicate with students from different cultural environments.</p>
---	---

Europos kalbų ženklas motyvavo projekto komandą, kadangi jis buvo viešinamas mokykloje per mokytojų susirinkimus (kaip gerosios praktikos pavyzdys) ir dalis pedagogų nusprendė pradėti projektą „E-Twinning“. Kiti mokytojai, norėdami paskatinti mokinių domėjimąsi skaitymu, įsitraukė į video scenarijų kūrimą, bei kūrė “knygynus”, kuriuose mokiniai savo sukurtose brošiūrose, skrajutėse ar laikraščiuose pristatinėjo savo perskaitytas rumuniškas knygas. Taip pat, mokykla įgijo patyrusios ir kompetetingos institucijos reputaciją, o tai teikė svarumo sudarant naujas sėkmingas partnerystes ir gaunant kitą europinę paramą.

Europos kalbų ženklas prisideda prie projekto tvarumo: projekto tvarumą Europos kalbų ženklas didina įvairiais būdais. Pavyzdžiui, “apdovanotas” projektas turi didesnes galimybes dalyvauti paskesnėse veiklose ar projektuose. Išties, dalis projektų vėliau gavo paramą pagal Leonardo da Vinči “Inovacijų perdavimo” (angl. “Transfer of Innovation”) programą. Europos kalbų ženklas atgaivina projektą vykdančią instituciją, suteikia jai pripažinimo ir tvirtumo, motyvuoja pedagogus, suteikia tolesnio projekto vykdymo galimybių. Taip pat, Europos kalbų ženklu apdovanotoms koordinuojančioms institucijoms yra lengviau rasti tolesnį finansavimą veiklos tęsimui. Galiausiai, gerąsias praktikas apdovanojantis ir kokybę pabrėžiantis Europos kalbų ženklas skatina projekto palaikymą ir tolimesnį jo vykdymą.

Pavyzdžiai:

 <p>gloucestershire college royal forest of dean campus</p>	<p>The “Cucina d’Inferno / Hell’s Kitchen” project was innovative in teaching languages to students through a vocational skill. The pupils were treated as professional trainees while in the kitchen. Italian was the language of instruction in the kitchen and the pupils’ understanding and use of the language was recorded by NVQ assessors – making use of naturally occurring evidence rather than relying on simulations in the classroom.</p>
---	---

Europos kalbų ženklas paskatino *Cucina d’Inferno*’s kūrėjus teikti paraišką dar vienam *Cucina d’Inferno* idėja pagrįstam projektui: projekto koordinatoriaus manymu, Europos kalbų ženklo suteiktas oficialus projekto kokybės pripažinimas prisidėjo prie naujojo projekto patvirtinimo.

 <p>PROFESSOR DR. ABC SPRACHFORSCHER - SPROGFORSKES</p>	<p>The goal of the “Professor Dr. BC” project has always been to make preschool children from South Jutland-Schleswig interested in the neighbouring languages, Danish and German. The project aimed to show that it can be fun to learn another language, and that it does not have to be difficult because there are so many similarities between Danish and German. The project’s target group includes not only the children but also the participating teachers, who have found that the project gives them inspiration to work with languages.</p>
--	--

Europos kalbų ženklo apdovanojimas turėjo didelės įtakos projektui, kadangi jis padėjo pritraukti naujų projekto dalyvių ir gauti paramą finansuoti jo tęsinį.

Europos kalbų ženklas skatina dalintis gerosiomis praktikomis: dalis projektų kūrėjų teigė, kad jie turėjo galimybę pasidalinti gerosiomis praktikomis su kolegomis. Šios galimybės buvo įgyvendintos daugiausia renginių, susijusių su Europos kalbų ženklu, tokių kaip Europos kalbų ženklo apdovanojimų ceremonija, dėka.

Pavyzdžiai:

	<p>The “DeutschMobil” project aims to provide a dynamic, interesting and attractive image of the German language, in order to increase the number of French students choosing it as second foreign language after English. From 2001, 553.700 students have been reached by this initiative. The results are evident: a 50% increase in enrolments in German classes after the “DeutschMobil” cars had passed through. The project was selected as Best Practice by the French National Agency “Europe-Education-Formation”.</p>
---	--

DeutschMobil projektas pagrįstas tarptautinio mobilumo idėja. Šį aspektą ypač akcentavo Europos kalbų ženklas. Europos kalbų ženklo apdovanojimo dėka vėliau buvo sukurta projekto tvarumą užtikrinusių nacionalinių ir tarptautinių partnerystių. *DeutschMobil* projekto metodiką šiuo metu taiko kitos organizacijos.

	<p>The “Tomorrow’s World” project has various objectives. From a linguistic point of view, it aims to develop students’ communicative skills, motivating them to interact and to use the foreign language to present their own concepts. From a didactic point of view, it aims to develop scientific knowledge and literacy. From a civic point of view, the project aims to make students more responsible and sensitize them to European values.</p>
---	---

Projekto koordinatoriaus teigimu, Europos kalbų ženklo apdovanojimas suteikė galimybę pasidalinti patirtimi su kitų apdovanotų projektų vykdytojais ir tai buvo naudinga patirtis visiems dalyvavusiems.

2. Kalbų mokymosi projektų kokybės valdymas

Autoriai:

EAQUALS, Jungtinė Karalystė

Omnia, Suomija

Fägelskolan, Švedija

KUTU, Bulgarija

Prosper-Ase, Rumunija

Public Service Language Centre, Lietuva

University of Extramadura, Ispanija

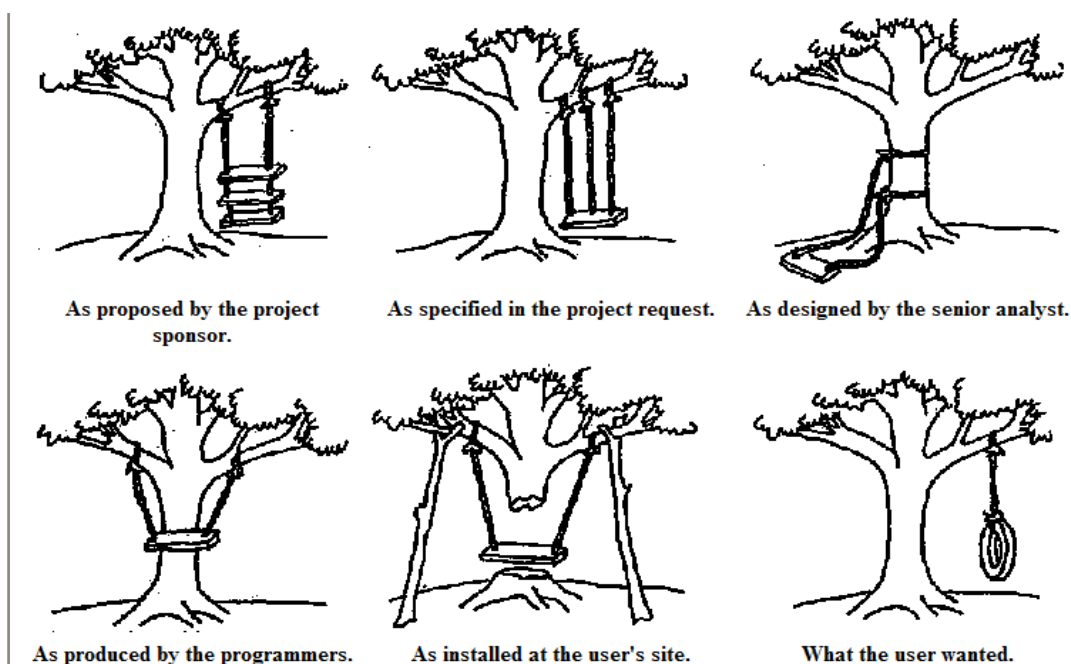
2.1 Įvadas į kokybės klausimus

Kas yra “kokybė”?

“Kokybė” yra per dažnai vartojamas terminas, siejamas su greitai judančiomis vartojimo prekėmis arba tokiais paslaugomis, kaip nakvynė viešbutyje arba maitinimas restorane. Tačiau ką išties reiškia “kokybė”? Kaip ją galima išmatuoti ir ką ji reiškia kalbų mokymosi projektuose? Tai yra dalis šioje pirmoje skiltyje aptariamų klausimų. Toliau aptarsime kaip į Europos kalbų ženklo apdovanojimą pretenduojančių projektų atrankos kriterijai siejasi su kokybės apibrėžimu.

Paprastas Oakland'o¹ siūlomas apibrėžimas teigia, kad kokybė paprasčiausiai reiškia vartotojo poreikių tenkinimą. Sudėtingesnį apibrėžimą siūlo Feigenbaum'as²: “Kokybę nusako vartotojas, remdamasis savo faktine patirtimi su produktu ar paslauga, kuri yra matuojama vartotojo reikalavimų – išreikštų arba ne, sąmoningų ar juntamų, atžvilgiu”. Taigi, kokybė glaudžiai siejasi su “vartotojo pasitenkinimu”: vartotojai, o ne paslaugos teikėjai ar produktų gamintojai nusprendžia kokios paslaugos ir prekės yra kokybiškos ir nekokybiškos.

Šį požiūrį iliustruoja Oakland'o knygoje pateikiamas piešinys:

Šio pasakojimo moralas yra toks, kad į paslaugą ar produktą galima investuoti labai daug pastangų ir lėšų, tačiau niekada nepasiekti to, ką vartotojas laiko kokybe. Kas yra “vartotojas” kalbų mokymo ir mokymosi projektuose?

¹ Oakland, John. 1991. *Total Quality Management*. Butterworth-Heinemann

² Feigenbaum, Armand. 1961. *Total Quality Control*. New York: McGraw-Hill

Svarbu aptarti kas yra vartotojas ir naudos gavėjas kalbų projektuose. Švietimo sektoriuje kaip tokiam gali būti keletas naudos gavėjų, tačiau pagrindinis dėmesys skiriamas besimokančiajam, šiuo atveju kalbos besimokančiajam asmeniui. Be šios “vartotojų” grupės paprastai yra ir kita grupė ar asmuo. Kalbant apie bendrojo lavinimo mokyklų mokinius tai yra jų tėvai, kurie tiesiogiai arba netiesiogiai (mokėdami mokesčius) moka už savo vaikų mokymą. Suaugusiųjų mokymo ar įmonių darbuotojų mokymo sektoriuose už paslaugas moka darbdaviai arba valstybinės institucijos. Galiausiai, yra dalininkai, tokie kaip švietimo ministerija, valdžios įstaigos ir mokyklų vadovybė, kurie yra laikomi netiesioginiais “vartotojais” ir, žinoma, dalininkais.

Kažkodėl manoma, kad mokymas įskaitant kalbų mokymo projektus, privalo patenkinti arba pageidautina pranokti visų šių vartotojų grupių lūkesčius. Tai nėra lengva, kadangi skirtingų grupių poreikiai kartais prieštarauja vieni kitiems. Klasikinis to pavyzdys yra skirtingi jaunų bendrojo lavinimo mokyklos mokinių, norinčių intensyvaus ir “aktyvaus” mokymosi proceso, ir jų tėvų, kuriems svarbiausias yra egzaminų rezultatas, gramatikos žinios ir tam tikro lygio kalbos mokėjimo įrodymas, požūriai.

Žinoma, vartotojams ne visada lengva ir paprasta apibrėžti savo tikslus poreikius, ypač tokiam sudėtingame paslaugų sektoriuje kaip švietimas. Daug dažniau jie linkę suprasti ko jiems nereikia.

Kaip kokybės sampratą atitinka kriterijai pagal kuriuos Europos kalbų ženklo apdovanojimui atrenkami projektai?

Europos kalbų ženklo [kriterijai](#) buvo aptarti pirmame skyriuje. Pagal juos apdovanojimui atrinkti projektai privalo:

- **būti visapusiški**, t.y. visi kalbos projekto elementai privalo užtikrinti, kad suprantama ir atsižvelgiama į besimokančiojo poreikius.
- **motyvuoti** mokinius ir mokytojus gerinti savo kalbinius įgūdžius.
- būti **originalūs** ir **kūrybingi**.
- sukurti **pridėtinės vertės** nacionaliniame kontekste.
- turi **pabrėžti europietiškumą**.
- turėtų būti **įkvėpimo šaltinis** kurti kalbų mokymo projektus kitose šalyse.

Tik pirmi du iš šių kriterijų tiesiogiai siejasi su pirminiu vartotoju, t.y. besimokančiuoju kalbos. Likę kriterijai liečia nacionalinius ir europinius klausimus ir ne taip lengvai išmatuojamus aspektus, tokius kaip originalumas, kūrybiškumas ar perdadumumas.

Kokius kalbų projektų aspektus reikia apsvarstyti vertinant jų kokybę?

Šiame skyriuje aptariami kalbų mokymo projektai kokybės atžvilgiu, remiamasi Jungtinėje Karalystėje ir Vokietijoje projektus vydžiusių institucijų pavyzdžiais.

Kokybė siejama ne su kažkuriuo vienu projekto aspektu, bet su visais projekto aspektais ir veiksniais. Visi elementai yra priklausomi vienas nuo kito, todėl jeigu “kokybės grandinėje” yra silpnoji grandis, ji įtakoja viso projekto kokybę. Žemiau aptariami pagrindiniai aspektai.

a) Kas yra tie besimokantieji, kuriems projektas turėtų duoti naudos?

Besimokantieji kalbų yra pagrindiniai vartotojai ir jų poreikiai bei nuomonė apie tai, kas bus jiems naudingas gavinys ir gera projekto patirtis yra visų svarbiausi. Jei aktualu ir įmanoma, reikėtų išklausti ir kitų vartotojų grupių, tokių kaip mokinių tėvai arba profesinio mokymo srityje, darbdaviai. Daugeliu atveju su besimokančiais tariamasi iki pilnai suplanuojant projektą. Projekto kūrėjai turėtų gerai žinoti besimokančiuosius ir suprasti jų mokymosi ir motyvavimo poreikius.

Pavyzdžiai: „[Primary Community Language Tasters](#) „, projekto (Jungtinė Karalystė, 2010) tikslinė grupė buvo jauni 5 - 7 m. Hampšyro ir pietinės Anglijos bendrojo lavinimo mokyklų mokiniai.

Šiuo metu vykdomo „[Reading together](#)“ projektas yra skirtas itališkai kalbančių tėvų vaikams.

b) Kaip atsirado projektas ir ko juo siekiama? Kas paskatino jo imtis? Kokius kalbų mokymosi poreikius jis tenkina?

Heyworth³ teigia, kad “projektai skiriasi nuo įprasto darbo. Jais siekiama kažką pakeisti” arba, galėtumėm pridėti, jie bent jau patikrina ar reikalingi pokyčiai. Išties, net dviejų valandų trukmės pamokos projektas turėtų skirtis nuo įprasto darbo klasėje. Čia aptariamasis projektas turėtų būti vykdomas iš gerų švietėjiškų paskatų, o ne, pavyzdžiui, dėl to, kad pajvairintų gyvenimą mokytojams arba kad būtų galima laimėti Europos kalbų ženklo apdovanojimą!

c) Kokie yra konkretūs tikslai ir siekiami rezultatai projekto gyvavimo laikotarpiu ir jam pasibaigus?

Pagrįstus mokymosi rezultatus projekto pabaigoje arba jam jau pasibaigus reikia kruopščiai apgalvoti tam, kad jie būtų pasiekiami ir naudingi besimokantiesiems. Taip pat jie turi būti išmatuojami, kad būtų galima juos tinkamai įvertinti. Tačiau geri projektai turi ir tarpinius tikslus kurie taip pat yra vertinami. Pavyzdžiui, „[Eurofest](#)“ projektas (JK, 2009 m.) turėjo aiškų galutinį tikslą: surengti netikrą “prekybos mugę”, kurios metu aštuntos klasės vidurinės mokyklos moksleiviai vartodami prancūzų arba vokiečių kalbas pardavinėtų „savo produktus“ vietos verslininkams ir

³ Heyworth, Frank. 2002. *A Guide to Project Management*. Graz: European Centre for Modern Languages. See <http://www.ecml.at/tabid/277/PublicationID/39/Default.aspx>

universiteto studentams, o geriausiai atskleidę savo kalbinius įgūdžius būtų apdovanoti specialiais prizais.

d) Ar pakanka finansinių resursų vydyti tokių tikslų siekiantį projektą?

Tai paprastai sudėtingas klausimas: daliai projektų vykdyti reikia nedidelių papildomų pinigų, pavyzdžiui, jei jų metu mokiniai atlieka įvairias užduotis pamokų metu. Tačiau projektai vykdomi ne pamokų metu paprastai reikalauja papildomo finansavimo. Neverta toliau planuoti tęsti projekto jeigu jo vykdytojas nėra įsitikinęs, kad papildomą finansavimą galėtų gauti iš institucijos biudžeto, vietinės agentūros ar rėmėjo, iš tėvų ar iš pačių studentų, arba iš tarptautinių paramos fondų tokių kaip Europos Komisijos remiama Mokymosi visą gyvenimą programa.

e) Kaip sukuriamas projektas ir kas tą atlieka/atliko?

Kuriant projektą reikia atsižvelgti į pagrindinius su jo tikslu susijusius aspektus:

- **Trukmė:** projektai paprastai yra fiksuotos trukmės arba bent jau numatomas terminas jo peržiūrai prieš tęsiant toliau. Projektas gali būti trumpalaikis arba ilgalaikis, terminuotas arba neterminuotas.
- **Dalyviai:** tai gali būti ir viena moksleivių klasė ar mokytojų grupė (pvz., projekte “Primary Language Podcasting” dalyvavo Šiaurės Rytų Anglijos pradinė mokyklų mokytojai), ir viena ar daugiau institucijų;
- **Metodai ir eiga:** jie taip pat priklauso nuo projekto tikslų ir laukiamų rezultatų; dalis projektų apima tik skirtingus mokymosi būdus (pvz., mokymosi klasėje ir užduočių atlikimo internete derinys); kituose besimokantieji įgytus kalbinius įgūdžius naudoja visuomeninėje veikloje arba lankydami kitą šalį. Dar kiti projektai yra skirti naujų resursų, padedančių mokytojams ar besimokantiesiems kalbų, kūrimui. Kiekvienu atveju skirtingai valdomas projektas ir kontroliuojama kokybė. Taigi, tarkim, projekte “Fashion International” skirtingų mokyklų mokytojai kūrė prancūzų kalbos mokymo medžiagą apie madą,
- Projekto “Fashion International” metu skirtingų mokyklų mokytojai kūrė teminę metodinę prancūzų kalbos mokymui skirtą medžiagą apie madą, kurią iš pradžių išbandė patys, vėliau pasidalino ja su kitų mokyklų pedagogais, o su savo studentais bandė kitų mokytojų sukurtą medžiagą. Galiausiai, studentams buvo skirta kūrybinė užduotis grupėse – sukurti žurnalą prancūzų kalba.
- **Medžiaga ir technologiniai bei logistiniai resursai:** jie paprastai priklauso nuo metodikos. Jei, tarkim, projektui yra svarbus novatoriškų informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimas, būtina užtikrinti reikalingos techninės ir programinės įrangos prieinamumą. Jei besimokantiesiems ir mokytojams tenka keliauti iš vienos vietos ar šalies į kitą, būtina kruopščiai apgalvoti tokių kelionių organizavimo klausimus.
- **Personalas:** kuriant projektą svarbu apgalvoti kokie žmonės projekto vykdymo metu bus mokytojais, dėstytojais ar mokymo medžiagos kūrėjais ir kokios jiems reikės pagalbos. Projekto komanda turi suprasti projekto tikslą ir juo tikėti, todėl dalis projekto komandos narių turėtų įsitraukti į jį dar kūrimo etape. Jie privalo turėti bendrą požiūrį ir supratimą ir gebėti dirbti komandoje;

- **Projekto valdymas:** tai svarbiausias dalykas siekiant galutinio projekto rezultato ir jo kokybės. Projektą valdantis žmogus ar žmonės turi būti ne tik atsidadę ir susidomėję, bet ir išradingi kai ne viskas vyksta pagal planą, puikiai bendraujantys ir ryžtingi kai to reikia.

f) Kaip vertinamas projekto progresas ir sėkmė ir kas tai atlieka?

Tai reikėtų aptarti pačioje pradžioje. Tam tikra prasme, jeigu projekto rezultatų neįmanoma įvertinti metodiškai, projekto išvis nereikėtų vykdyti. Projektą vertinti turėtų patys besimokantieji, projekto vadovai ir, idealiu atveju, prie projekto nedirbantys, bet pakankamai kompetencijos tą daryti turintys asmenys.

g) Kaip ir koku būdu yra bendraujama?

Jei siekiama, kad projektas būtų sėkmingas, bendravimas tarp jame dalyvaujančių asmenų, ir besimokančiųjų, ir mokytojų, turi būti produktyvus ir efektyvus. Taip pat projektą būtina viešinti, kad apie jį žinotų projektu besidomintieji arba jį finansuojantieji, gauti išorės ekspertų nuomonę ir užtikrinti, kad informacija apie jį būtų prieinama visiems besidomintiems, kurie galbūt įkvėpti projekto sukurs panašų arba prisijungs prie jau vykdomo.

Unfortunately, the minister's little joke didn't translate well into Ukrainian.

Kokybės užtikrinimas ir valdymas

Nuo XX a. antrosios pusės tokie terminai kaip “kokybės standartai”, “kokybės garantija”, “kokybės kontrolė” ir “kokybės valdymas” tapo bet kokios veiklos vadybos žodyno dalimi. Visgi, ką jie reiškia ir kaip jie siejasi su mokymo projektais? Visi terminai susiję su produktų, paslaugų ar, šiuo atveju, projektų kokybės užtikrinimu.

Kokybės kontrolė paprastai vykdoma įmonėse, gaminančiose prekes ar produktus. Pvz., jogurtus gaminančioje įmonėje imamas atsitiktinis jogurto mėginys ir tikrinama ar jis atitinka nacionaliniuose ar tarptautiniuose įstatymuose, pačios jogurtų pramonės arba paties gamintojo numatytus kokybės reikalavimus. Aptikus bet kokį pažeidimą keičiamas gamybos procesas ir iš vartojimo išimami tūkstančiai indelių jogurto. Panaši tvarka galioja ir automobilių pramonėje, tik kokybės standartų neatitinkantys automobiliai yra nesunaikinami, o jų trūkumai pašalinami. Paslaugų sektoriuje, pvz., viešbučiuose, bankuose ar degalinėse kokybės kontrolę atlieka „netikri“ klientai, t. y. žmonės, apsimetę klientais tikrina paslaugų kokybę arba remiamasi klientų pildomomis anketomis ar atsiliepimais.

Pačios bendrovės kokybės užtikrinimo procedūras atlieka siekdamos užtikrinti kokybės palaikymą ir gerinimą kiekvienoje gamybos stadijoje ar paslaugos atlikime.

Paprastai bendrovės klausinėja klientų ar darbuotojų nurodyti problemines sritis ir pasiūlyti kaip problemas išspręsti. Dalis bendrovių šiam tikslui samdo išorės ekspertus. Kalbų mokymosi pasaulyje, pvz., [EAQUALS](#) siūlo kalbos institucijoms galimybę būti “akredituotomis” ar “sertifikuotomis” pagal EAQUALS standartus. Inspektoriai (ar auditoriai) nuolat lankosi institucijose ir tikrina visus EAQUALS standartų apimamus aspektus, ypač besimokantiejiems siūlomas paslaugas ir pataria kaip toliau gerinti kokybę.

Siekdamos užtikrinti kokybę daugelis kitų organizacijų taiko ISO (“International Organization for Standardisation”) standartus. Sertifikuojančios institucijos auditoriai prašomi patikrinti ar produktų, paslaugų ar vadybos sistemos atitinka jų standartus. Tokiais atvejais išorės ekspertų išduoti sertifikatai yra tarsi “kokybės ženklas”.

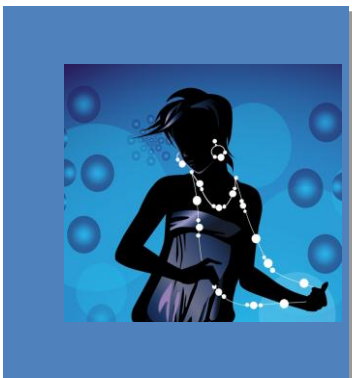
Apibendrinant, kokybės valdymas yra grupė nuolatinių procedūrų, tokių kaip jau anksčiau minėti kokybės kontrolės ir kokybės užtikrinimo procesai, kurias organizacijos naudoja siekdamos palaikyti ir gerinti kokybę. Kokybės vadyba (taip pavadinta Oakland’o knyga, o patį terminą sukūrė Feigenbaum) reiškia, kad kiekvienas darbuotojas stengiasi dirbti kokybiškai ir savo didelėmis ar mažomis idėjomis gerinti kokybę žvelgiant ir iš klientų, ir iš pačių darbuotojų perspektyvos.

Mokyklinių projektų kokybės klausimai

Aptarus keletą bendrų su kokybe susijusių sąvokų ir kriterijų, būtina apžvelgti konkrečias rekomendacijas planuojantiems arba jau vykdančioms kalbų projektus pradinėse ar vidurinėse mokyklose. Remiantis įvairiais vykdančiais Nellip projektą surinktais atvejais galime pasiūlyti keletą paprastų priemonių, padėsiančių užtikrinti projekto kokybę ir jo eigoje, ir jam pasibaigus. Keletą jų iliustruoja pavyzdys apačioje.

Fashion International

The main aim of [Fashion International](#) was to encourage more secondary school children to understand the career relevance of learning foreign languages and to keep going with French in particular. Teachers at five schools in and near Birmingham, UK wanted to help students understand how important languages are as work- and life-skills, and to increase the take-up of French at age 13-14. They were also keen for students to bring in other curriculum areas including art & design (textiles) and ICT to demonstrate the value of languages in conjunction with these, and to pool the experience and enthusiasm of their different schools

Projektą oficialiai pradėjo mados industrijos ekspertas, kuris akcentavo kalbinių ir kultūrinių įgūdžių svarbą mados srityje. Tada buvo sudarytos skirtingų mokyklų mokinių grupės, kuriuose jie turėjo dirbti kartu prancūziškai aprašydami įžymybes ir paneigti stereotipus. Po to, šešias savaites studentai mokėsi iš jiems parengtos mokomosios medžiagos ir įgytas žinias pritaikė kurdami savo mados žurnalus. Projekto pabaigoje juos įvertino ir dalyviams apdovanojimus skyrė ekspertas.

Pagrindiniai dalykai, pagerinę projekto kokybę, buvo šie:

- **Paaugliai domisi mada, ji aktuali tarptautiniu mastu** ir keletas tarptautinių prekių ženklų turi savo būstinių Jungtinėje Karalystėje bei už jos ribų. Svarbu buvo turėti tą akcentą, kuris užtikrintų, kad projekto dalyviai vartotų prancūzų kalbą ir suprastų užsienio kalbų mokėjimo svarbą realiame gyvenime, taip pat ir darbo rinkoje.
- **Sudarytas vienerių metų planas leido lengvai valdyti projektą** ir padėjo vykdyti terminus: programą sudarė grupinis planavimas, po kurio sekė projekto atidarymas, vėliau buvo mokomasi pagal specialiai parengtą mokymo programą ir galiausiai įvyko projekto uždarymas – mugė. Tokia projekto struktūra leidžia suvokti pasiekimus ir teigiamai įtakoja galutinį rezultatą ne tik projekto pabaigoje, bet ir jo eigoje.
- Tai, kad vykdant projektą kiekvieną mokyklą atstovavo bent vienas mokytojas **užtikrino, kad kiekviena mokykla prie projekto prisidėjo tiek, kiek buvo sutarta prisidėti**. Tikėtina, kad atsakomybės skirtingiems mokytojams ir mokiniams padalinimas leidžia sukurti gerą projekto komandą, turinčią bendrų siekių.
- **Labai svarbu buvo oficiali projekto pradžia ir pabaiga bei eksperto įsikišimas**. Projektai privalo turėti aiškią pradžią bei kiekvieno etapo arba viso projekto pabaigos datas. Projekto uždarymas kartu buvo ir projekto įvertinimas.
- **Norėdami palaikyti projekto eigą** ir padėti geriau suvokti jo temą bei paskatinti dirbti toliau, projekto metu jo vadovas ir mados industrijos ekspertas lankėsi visose mokyklose. Nuolatinė parama ir pagalba viso projekto metu yra būtina tam, kad dalyviai išspręstų problemas ir dėtų maksimalias pastangas.

2.2 Kriterijai, standartai ir rodikliai

Egzistuoja keletas svarbių kriterijų pagal kuriuos galima atpažinti kokybišką kalbų projektą. Iš tikrųjų, šiuos kriterijus galima taikyti daugeliui ugdymo sektoriaus projektų.

- Projekto vadovas: šią funkciją atliekantis žmogus viso projekto metu privalo gebėti naudoti daugybę įgūdžių.
- Projekto komanda: komadą turi sudaryti žmonės, turintys skirtingų įgūdžių ir patirties.
- Projektas: projekto apimtis ir trukmė yra esminiai dalykai.
- Organizacija: organizacija turi remti ir projekto vadovą, ir visą projektą. Organizacijos vadovybė turi būti įsitikinusi projekto svarba nuo pat jo planavimo etapo.
- Išorinė aplinka: išorinis spaudimas neturėtų įtakoti projekto eigos. Būtina turėti atsarginį planą jei komanda negali atlikti kasdienių užduočių.

Šaltinis: [Tutorialspoints](#)

Skirtinguose ugdymo sektoriuose labai skiriasi projektų programos ir jiems skiriamos lėšos. Dėl to, nustatant projekto tikslus ir siekiamus rezultatus būtina atsižvelgti į jam skirtą biudžetą ir projekto trukmę. Yra dar keletas sėkmingo projekto kriterijų, tokių kaip projekto **gaviniai**, **poveikis** ir **naudos gavėjai**.

Projekto gaviniai

Projekto gaviniai turėtų sutapti su teikiant paraišką projektui ir sudarant jo planą minimais rezultatais. Jų formos gali būti įvairios: tai gali būti mokymosi rezultatai, mokymo ir mokymosi medžiaga, nauji mokymo metodai ir t.t.

Naujus metodus, kaip ir naują mokomąją medžiagą, reikia išbandyti su tinkama tiksline grupe ir galutiniais vartotojais dar projekto metu, o ne jam jau pasibaigus. Tuo metu reikia vertinti galutinių vartotojų požiūrį ir grįžtamąjį ryšį. Taip galima išgauti pakankamai grįžtamojo ryšio, kad būtų galima atlikti reikiamus galutinio produkto pataisymus. Testavimas visada turi būti dalis projekto veiklos, tam turi būti skiriama pakankamai laiko ir žmogiškųjų resursų.

Analizuojant testuojamo produkto rezultatus labai svarbus yra kritinis mąstymas, kadangi tik galutis produkto vartotojas gali suteikti būtinos informacijos apie gavinių naudingumą. Testavimas taip pat gali atskleisti projekto gavinių panaudojimo kituose sektoriuose ar mokantis kitų kalbų galimybių. Medžiagos apimtis turi apytikriai atitikti tai, kas buvo pateikta projekto plane: jei sukuriama daugiau medžiagos nei numatyta, tai gali įtakoti projekto poveikį, tačiau daugeliu atveju nuveikto darbo kiekį lemia skirtas finansavimas.

Projekto poveikis

Numatomą projekto poveikį irgi reikia vertinti dar vykstant projektui. Tai padaryti gali būti sunku, kadangi tuo metu dar neturima konkrečių išvadų ir gavinių. Tačiau, poveikį visada įtakoja finansiniai resursai ir jie atitinka indėlį. Kuo aiškesni tikslai ir uždaviniai, tuo lengviau yra numatyti galimą poveikį. Kai kuriais atvejais, poveikis būna daug svarbesnis ir veiksmingesnis nei buvo numatyta pradžioje. Taip gali

nutikti ir su gavimais. Pavyzdžiui, naujos tikslinės grupės gali naudoti rezultatus, o tai yra teigiamas projekto rezultatas. Pasitaiko atvejų, kad projektas yra skirtas labai siauram ir specifiniam ugdymo sektoriui, tačiau projekto poveikis ir naudingumas yra didesni jei rezultatus galima panaudoti kituose sektoriuose ar mokymo programose.

Naudos gavėjai

Naudos gavėjai yra svarbi sėkmingo projekto dalis. Apie juos reikia pagalvoti jau projekto planavimo etape, jie turi būti atstovaujami ir nuodugnai apsvarstomi vykdant projektą. Planuojant projektą naudinga atlikti esamų poreikių analizę, pvz., atlikti apklausą arba analizuoti statistiką apie tikslinės grupės mokymosi tikslus ir poreikius. Pokalbiai ir diskusijos su mokytojais ir galutinių vartotojų atstovu suteiks naujausias informacijas apie tuometinius jų poreikius.

Standartai

Projekto standartai apibūdinami taip⁴: tai yra taisyklės ir tvarka, vadovaujantis kuriais yra vykdomas projektas. Jie gali būti sudaryti vadovaujantis organizacijos praktikomis arba unikaliais projekto reikalavimais. Projekto vadovas turi nustatyti projekto standartus pačioje projekto pradžioje. Aptarkime keletą pavyzdžių.

- **Susitikimai:** gerai, kai projekto komandos susirinkimai vyksta reguliariai. Iš anksto sutarus susirinkimų laiką užtikrinamas projekto komandos darbas tam tikromis dienomis ir tam tikru laiku. Bendri savaitiniai poros valandų trukmės susirinkimai užtikrina rezultatą, kuris pasiekiamas bendraujant ir bendradarbiaujant.
- **Dokumentacija ir komunikacija:** projekto vadovas privalo užtikrinti aiškią komunikavimo tvarką ir tai, kad visa su projektu ir darbu jame susijusi medžiaga būtų visiems prieinama. Suprantama, reikėtų laikytis bendros ugdymo institucijoje taikomos dokumentų tvarkymo tvarkos. Taip pat reikia būti pasirengus atvejams, kai vieno iš projekto komando narių nebus ir tuo metu informaciją apie projektą gali tekti perduoti kitam organizacijos darbuotojui. Aiškūs tvarkaraščiai su apibrėžtais etapais padės valdyti projektą ir užtikrins sklandžią darbų eigą.
- **Dalijimasis žiniomis:** projekto komandos nariai turi būti atrenkami atsižvelgiant į darbui projekte reikalingą kompetenciją ir žinias. Kompetetingai projekto komandai būdinga nariai su skirtingomis kompetencijomis ir žiniomis. Projekto komandoje arba jo organizaciniame komitete gali būti ir besimokančiųjų arba galutinių sukurto produkto vartotojų. Projekto vadovas turi sudaryti sąlygas sklandžiam žinių tarp komandos narių dalijimuisi.
- **Problemų sprendimas:** projekto vadovas ir visa projekto komanda turi būti pasirengę spręsti projekto metu kylančias problemas. Vykdamas projektą gali įvykti įvairių dalykų, pvz., pasikeisti komandos nariai, projekto keliama tikslai gali atrodyti sunkiai pasiekiami, gali strigti bendravimas tarp komandos narių, ugdymo įstaiga gali susidurti su finansiniais ar administraciniais sunkumais, įtakojančiais projekto eigą ir pan. Taigi, susidūrus su panašiomis problemomis reikia pakankamo lankstumo ir atvirumo, kad jas išspręsti.

⁴ Adaptuota iš tinklapio Projectmanagement.com

Rodikliai

Rodikliai parodo kaip gerai yra vykdomas projektas ir kokia yra jo sėkmė lyginant su pradiniais planais. Vertinant projektą, jo pabaigoje reikėtų naudoti tuos pačius rodiklius, kurie buvo minimi projekto pasiūlyme ir jo vykdymo plane. Turi būti balansas tarp indėlio ir išėigos, o tai reiškia, kad projektui skiriami resursai turėtų atspindėti planuojamą projekto rezultatą. Finansiniai indėliai turi atitikti iš anksto nustatytus projekto tikslus. Taip pat reikėtų peržiūrėti pradinę “problema”, kurią siekiama projektu išspręsti: rodikliai turėtų parodyti ar projekto metu rasti sprendimai yra tinkami. Reikėtų atsižvelgti ir į pokyčių rodiklius: ar buvo išorinių faktorių, kurie įtakojo projektą?

Veiklos rodikliai yra keturių tipų. Siekiant įvertinti projektą pagal šiuos rodiklius reikia gerų duomenų ir tinkamų procedūrų:

- **Indėlio rodikliai** matuoja vyriausybės ar kitų finansavimo šaltinių skiriamus finansinius, administracinius ir priežiūros resursus. Tam, kad būtų galima įvertinti atliktos veiklos efektyvumą, būtinas ryšys tarp panaudotų resursų ir pasiektų rezultatų.
- **Gavinių rodikliai** matuoja tam tikrų veiksmų ir panaudotų resursų, pvz., mokymo skyrių sukūrimas, apmokytų mokytojų skaičius ir t.t., tiesioginius ir konkrečius padarinius.
- **Rezultatų rodikliai** matuoja rezultatus pagal naudą tikslinei grupei, pvz., kiek procentų studentų pasirinko mokytis rečiau vartojamą kalbą.
- **Poveikio rodikliai** matuoja ilgalaikius gavinių padarinius. Jie matuoja bendruosius tikslus pagal nacionalinį vystymą ir pagal projekto poveikį jo aplinkai ir tikslinėms grupėms, pvz., pagerėję kalbiniai įgūdžiai pagal kalbų skaičių arba pagal kalbos mokėjimo lygius (šaltinis: [Aid Delivery Methods](#)).

Vis dažniau visuomenė arba finansuojanti organizacija prašo pagrįsti pasiekimus konkrečiais rezultatais. Tam, kad būtų galima tai padaryti, projektai ir programos turi būti vis „sumanesni“ (angl. “SMART”):

Specific
Should be clear to people with a basic knowledge of the issue, program or initiative and clearly articulated, well defined and focused.

Masurable
Should be able to determine the degree to which there is completion or attainment. Using the same (ideally quantifiable) methodology and information, findings should be able to be replicated.

Achievable
Should be realistic, practical, and attainable within operational constraints dependent upon availability of resources, knowledge, and timeframe.

Relevant
Should be tied to government priorities and mandate and help or contribute to the bringing about of the desired outcome in the Canadian society, economy or environment.

Time-bound
Should have clear deadlines expressed.

Apibendrinant, rodikliai paprastai nurodo šiuos projekto veiklos aspektus:

1. Kokie?

Kokie yra projekto gaviniai ir rezultatai? Kokių veiksmų imamasi siekiant šių rezultatų?

2. Kiek?

Koks didelis ir įspūdingas yra pokytis, kurio siekiama projektu?

3. Kas?

Kas yra tikslinė grupė? Ar yra tiesioginės ir netiesioginės tikslinės grupės? Ar šios tikslinės grupės tinkamai parinktos?

4. Kur?

Kokia yra geografinė projekto aprėptis? Ar projektas yra tarptautinis, nacionalinis, regioninis ar skirtas tik konkrečiam jį vykdančiam universitetui ar ugdymo įstaigai?

Atvejai – mokykliniai projektai

[Kielitivoli \(“Language Circus”\) - Suomija](#)

Projekte dirbo daugybė specialistų. Projekto rezultatai buvo įtikinami: dabar Hamenlinos regiono bendrojo lavinimo mokyklose siūlomas daug platesnis užsienio kalbų mokymosi pasirinkimas. Padaugėjo užsienio kalbų besimokančiųjų grupių ir pagerėjo bendradarbiavimas tarp mokytojų ir kitų visuomenės grupių. Ikimokyklinio švietimo sektoriuje 12 (iš 19) grupių naudojo „Kielitivoli“ projekto sukurtą medžiagą.

Rodikliai (pasirenkamų mokytis kalbų skaičius, lygios galimybės mokantis kalbų, išaugęs bendradarbiavimas tarp pedagogų ir kitų visuomenės grupių, projekto metu sukurtą medžiagą naudojančių grupių skaičius) aiškiai parodo projekto “Language Circus” poveikį. Verta paminėti, kad šis projektas buvo išrinktas atstovauti Suomiją 2012 m. rugsėjį Kipre, Limasolyje vykusiose „Daugiakalbystė Europoje“ iškilmėse. .

[„Teaching Chinese“ - Suomija](#)

Šios programos tikslas yra “funkcinė daugiakalbystė” pagrįsta suomių ir Mandarino kinų kalbų mokymu. Projektas tapo pavyzdžiu kitoms kalbų mokymo programoms, tokioms kaip suomių – ispanų kalbų mokymas, sukurti ir vykdyti, o naudoti mokymo metodai yra lengvai perkeliama į kitas ugdymo programas ir sektorius. Taigi, projekto poveikis buvo daug didesnis nei buvo tikėtasi planuojant projektą.

Bendradarbiavimą tarp mokyklų parėmė ir sustiprino projekto komandos pagalba perkeliant projekto gavinius, patirtį ir modelius.

[„A Whole School Approach to the Teaching and Learning of Spanish“ – Airija](#)

Šio projekto tikslas buvo integruoti ispanų kalbos mokymąsi į mokyklų mokymo programą visuose lygiuose. Dabar ji įtraukta į mokyklų programą. Ją gali dėstyti bet kuri klasės mokytoja ir kiekvienais metais ji bus atnaujinama. Taip pat padidėjo motyvacija ir noras mokytis ispanų kalbos bei personalo ir mokinių kultūrinis ir lingvistinis sąmoningumas. Tai labai aiškiai atskleidžia poveikį tiesioginei tikslinei

grupei, t.y. studentams, kurie turi daugiau galimybių šioje mokykloje, kurioje dabar yra pakankamai ispanų kalbą mokančių mokytojų, mokytis šios kalbos.

2.3 Metodai ir procedūros

Įvadas

Sprendžiant kokią metodiką taikyti konkrečiam projektui galima apsvarstyti keletą dokumentuotų ir patikrintų kalbos mokymo metodų. Pavyzdžiui, savo knygoje “Užsienio kalbų mokymo metodai” (“Methodologies in Foreign Language Teaching”) Gangnon‘as⁵ pateikia trumpus kalbų mokymo metodų aprašymus.

Mokytojai renkasi mokymo metodus atsižvelgdami į įvairius veiksnius, tokius kaip politiniai prioritetai, tuo metu vykdomi moksliniai tyrimai, besimokančiųjų pasiekimai ir pan. Skirtingose mokymo aplinkose ir siekiant skirtingų tikslų yra taikomi skirtingi metodai. Mūsų pasirinktuose atvejuose vyrauja **komunikatyvinis metodas**, kai užsiėmimuose besimokantieji vartoja tik tikslinę kalbą ir smulkios klaidos nėra taisomos. Šis metodas neakcentuoja gramatikos: vietoje to, susitelkiama ties aiškinimu ir bendravimu tiksline kalba ir studentų skatinimu ją vartoti. Šiuo būdu siekiama į studentus orientuoto mokymo, kur įprastai darbas vyksta bendraujant nedidelėse grupelėse. Dar vienas įvertintuose projektuose naudotas mokymo metodas yra **visuminio fizinio atsako metodas**. Šiam metodui būdingas tikro fizinio veiksmo atlikimas po prašymo jį atlikti tiksline kalba (pvz., “atsistok”, “pagauk”, “nueik į tam tikrą vietą” ir pan.). Taip pat, keliuose projektuose buvo naudotas “pilno pasinėrimo į kalbą” metodas. Jo tikslas - supažinti besimokančiuosius su tiksline kalba siejama kultūra ir tradicijomis bei užtikrinti, kad tą kalbą jie vartos kontekste, kur vartojama tik tikslinė kalba. Studentai ne tik skaito, rašo ir kalba tiksline kalba, bet ir sužino apie šalies, kurioje ta kalba vartojama, kultūrą (pvz., [AmeriSpan Study Abroad](#)).

Ir vykdant projektą, ir mokant pagal mokymo programą, pasirenkant metodą reikia apgalvoti įvairius veiksnius ir/arba apjungti keletą metodų. Kalbų mokymo projektuose dažnai sėkmingai apjungiami keli metodai, todėl neužtenka juos skirstyti pagal vieną metodą. Žemiau aptariami sėkmingai kalbų mokymo ir mokymosi projektuose pasiteisinę metodai. Visi kaip pavyzdžiai pateikiami projektai tenkina bent dalį Europos kalbų ženklo kriterijų. Pagrindinius metodus galima skirstyti taip:

Mobilumas mokantis kalbų: šiai grupei galime priskirti keletą Europos kalbų ženklu apdovanotų projektų. Platus techninių prietaisų, tokių kaip kompiuteriai, telefonai ir žaidimai naudojimas mokantis kalbų suteikia galimybę tai daryti iš bet kurios vietos, kur yra prieinamos šios priemonės ir internetas. Europos kalbų ženklu buvo apdovanota keletas įdomių ir interaktyvių kalbų mokymosi projektų.

Yra ir kitų mobilumo mokantis kalbų pavyzdžių: pavyzdžiui, fizinis judėjimas iš klasės ar auditorijos irgi yra mobilumas. Tikslinės kalbos vartojimas realiose situacijose už klasės ribų, pavyzdžiui, šalyje, kur ta kalba vartojama arba su gimtakalbiais tos kalbos vartotojais yra dar vienas mobilumo mokantis kalbų pavyzdys.

Autentiškumas, įdomumas ir temos: dar vienas keletas Europos kalbų ženklu apdovanotų projektų požymis yra autentiškumas. Mokantis naujos kalbos labai

⁵ Gagnon, Armand A 1999: *Methodologies in Foreign Language Teaching*.
<http://www.linguistics.com/methods.htm>

svarbu, kad besimokantysis galėtų išbandyti savo kalbinius įgūdžius realiose situacijose ir, jei įmanoma, bendraudamas su kalbos, kurią mokosi, gimtakalbiais. Taip bendraudami studentai turi pasirinkti temas arba autentiškai ir prasmingai atsakyti, taip didindami savo motyvaciją ir realiai pritaikydami savo įgūdžius.

Apie autentiškų mokymosi situacijų svarbą ir studentų jau turimų žinių kaip pagrindo panaudojimą 1900 m. rašė John Dewey: "Žiūrint iš vaiko pozicijos, didelė netektis mokykloje yra negalėjimas panaudoti to, ką jis išmoksta už jos ribų, ir, kita vertus, negalėjimas pritaikyti kasdieniame gyvenime to, ką jis išmoksta mokykloje. Tai yra mokyklos izoliavimas – jos izoliavimas nuo gyvenimo" (Dewey, 1900)⁶. Pavyzdžiui, internetu bendraudami su studentais iš kitų šalių, jie susipažįsta su sociokultūriniais klausimais ir šeimų tradicijomis tose šalyse ir taip geriau supranta visuomenę ir kultūrą, kurioje gyvena patys.

Visapusiškumas ir studentų susidomėjimas: labai svarbus kokybiškos mokymo metodikos aspektas yra besimokančiųjų poreikių nustatymas bei į juos reagavimas, taigi ir besimokančiųjų motyvacijos didinimas. Tai pasiekama studentams aktyviai dalyvaujant ir akis į akį bendraujant, ir įmanomas mokyklos aplinkoje: studentams suteikiama galimybė sugalvoti savo pačių klausimus ir temas diskusijai, o tada užduoti klausimus ir diskutuoti su kolegomis.

Donovan, Bransford, & Pellegrino⁷ savo knygoje "[How People Learn](#)" teigia: "Į mokyklos klasę vaikai ateina jau turėdami savo nusistatymus apie tai, koks yra gyvenimas. Jeigu jų pradinis supratimas apie gyvenimą neintegruojamas į mokymąsi, jiems gali nesisėkti įsisavinti naujų sąvokų ir klasėje pateikiamos informacijos, arba jie mokysis tai kaip dalykus, būtinus išlaikyti testą, bet visai nesusijusius su jų išankstinėmis nuostatomis apie gyvenimą už klasės ribų. Šis atradimas reikalauja iš mokytojų gebėjimo skatinti studentus atskleisti jų turimą supratimą ir jį nukreipti į tai, kas atspindi konkrečios mokymosi srities sąvokas ir žinias." Studentų motyvacijos didinimas ir jų skatinimas dalyvauti yra pagrindiniai dalykai siekiant projekto sėkmės. Remiantis metodų ir procedūrų vykdant projektus aptarimu mes sudarėme rodiklių, kuriais galima pasinaudoti pradedant projektą tam, kad patikrintumėme kalbų mokymosi projekto struktūros kokybę, sąrašą. Atrinkti rodikliai padės apibrėžti tikslus ir pasirinkti metodus arba tiesiog planuojant.

- Šis projektas atitinka studentų poreikius ir atsižvelgia į jų pomėgius ir asmeninius tikslus
- Šis projektas atspindi svarbias kalbų mokymosi problemas, teikia pasitenkinimą ir motyvuoja jį vykdyti
- Šis projektas skatina geresnį kalbų mokymąsi ir komunikacinius įgūdžius
- Šis projektas skatina bendravimą tarp besimokančiųjų
- Šis projektas padės mokytojams/studentams plėtoti tarpkultūrinį supratimą ir daugiakalbystę

⁶ Dewey, J: 1900. *The School and Society*. University of Chicago Press, See also http://www.brocku.ca/MeadProject/Dewey/Dewey_1907/Dewey_1907c.html

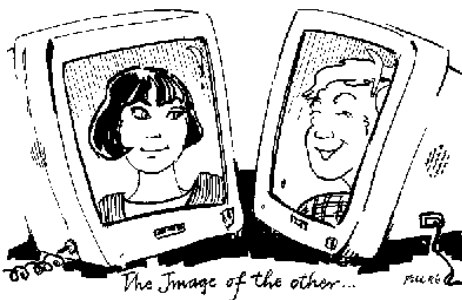
⁷ Bransford, John (ed). 2000. *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School* (expanded edition). National Research Council.

- Šis projektas suteikia galimybę mokytis kalbos iš autentiškų šaltinių ir bendraujant
- Šio projekto struktūra yra perkeliama, t.y. ją galima naudoti mokant skirtingų kalbų skirtingose šalyse
- Šis projektas pateikia studentams naują požiūrį į kalbų mokymasi
- Šis projektas plėtoja informacinių ir komunikacinių technologijų (IKT) (socialinių forumų, e. pašto, žaidimų, faktų, istorijos, literatūros, žemėlapių) naudojimą mokantis kalbų
- Šis projektas suteikia progą vartoti kalbą už klasės ribų, kitose aplinkose
- Šiuo projektu siekiama sukurti ir išbandyti naują mokymo medžiagą.

Atvejai – mokyklinių projektų metodai ir procedūros

Keletui apdovanotų projektų pavyko pasiekti mobilumo mokantis kalbų tikslo. Kompiuterių naudojimas kalbų mokymosi procese leidžia mokytis kalbų iš bet kurios vietos, kur studentams yra prieinamas kompiuteris. Projektas [“State of the Nation”](#) trunka jau daugiau nei 15 m., o tai byloja, kad jo metodas veikia. Pagrindinė projekto mintis yra video konferencijų tarp studentų iš Švedijos, Didžiosios Britanijos ir Portugalijos, organizavimas. Tokiu būdu studentai tiesogiai sužino apie tradicijų, kultūrų ir visuomenių tose šalyse panašus ir skirtumus.

Danijoje vykdomame projekte [“The image of the other”](#) pasitelktas e. pastas kaip pagrindinė mokymosi apie kitas šalis ir kalbas, priemonė. Projekto rėmėjai sukūrė programinę įrangą skirtą mokytis kalbų. Pavyzdžiui, „*French Learning in Cyberspace*“ yra virtualaus bendravimo priemonė tarp įvairių Europos, Kanados ir Afrikos mokyklų. Ja siekiama pastiprinti tradicinį kalbų mokymą IKT naudojimu ir išmokyti besimokančiuosius visame pasaulyje naudoti užsienio kalbas raštu ir žodžiu. Naudodamiesi internetu mokiniai kalbasi įvairiomis temomis nuo labai abstrakčių iki praktinių dalykų. Jie skaito autentiškus straipsnius bei juos rašo prancūziškiems laikraščiams arba diskutuoja ir bendrauja su kitais studentais. Šis metodas studentams suteikia puikią galimybę klasėje bendrauti su tikrais prancūzų kalbos gimtakalbiais.

Dar vienas IKT pagrįstas projektas yra “Professor Dr ABC”. Šio projekto metu buvo sukurta interaktyvi internetinė svetainė ir studentai gali lavinti savo kalbinius įgūdžius iš bet kurios vietos. Projekto tikslas yra suteikti vaikams sėkmingos kalbų mokymosi patirties. Svetainė yra labai patogi naudoti. Ją atsidarius iš karto reikia pasirinkti vokiečių arba danų kalbą. Tada mokinių prašoma padėti profesoriui atlikti įvairias

užduotis ir atlikę kiekvieną užduotį jie yra apdovanojami. Svetainėje gausu įvairių žaidimų ir dainų. Vaikas gali nuspręsti, kurią užduotį jis tuo metu nori atlikti, gauti jos įvertinimą ir treniruoti kartojimą.

Šie pavyzdžiai liudija, kad mokantis kalbų IKT galima naudoti įvairiais būdais ir siekiant įvairių tikslų. Video konferencijos, Skype arba e. pastas padeda studentams susiekti su kolegomis iš kitų šalių. Šiuo metu vyksta keletas panašių projektų ir yra keletas konkrečių internetinių svetainių, tokių kaip ESP ir Kidlink, kuriose galima rasti naudingų kontaktų.

Mobilumas mokantis kalbų taip pat gali reikšti fizinį judėjimą už mokyklos ribų. To pavyzdys yra projektas "[Language developing methods in pre-schools in Flemingsberg](#)". Projekto metodiką sudarė biblioteka, tėvai ir pačios mokyklos, padėjusios vaikams tobulinti švedų ir jų gimtosios kalbos žinias. Glaudžiai bendradarbiaujant su mokyklomis ir bibliotekomis kiekvienam vaikui kas savaitę buvo įteikiamas maišelis su knygomis. Jame buvo knygos švedų ir jų gimtąja kalbomis.

Projekte "[English Corner](#)" mokomoji medžiaga buvo skirta ankstyvajam kalbų mokymuisi mokykloje. Projektas rėmėsi daugialypio intelekto ir mokymosi stilių teorijomis. Viena teorijų teigia, kad 25% visų vaikų yra kinestetai. Tai reiškia, kad jiems lengviausia išmokti liečiant ir atliekant aktyvias užduotis. Projekto medžiaga yra lagaminų pavidale, kuriuos galima naudoti klasėje. Lagaminuose yra abėcėlės raidžių kortelės, pasakojimų knygos, specifiniai angliški daiktai, dramos pasirodymams reikalingi daiktai ir daug daugiau. Užsiėmimų turinys kuriamas ir daiktai dėliojami remianti besimokančiojo autonomijos, daugialypio intelekto ir mokymosi stilių teorijomis.

Autentiškumas, įdomumas ir temos

Anksčiau minėtieji projektai atitinka motyvacijos, autentiškumo ir temos kriterijus. Vienas to pavyzdys yra projektas "[French learning in Cyberspace](#)", kuriame mokymo metodas yra įtraukti prancūziškai kalbančią "trečiąją šalį", kuri puikiai žino aptariamą temą arba tą pasaulio dalį, kurioje studentai dirba. Pavyzdžiui:

- Per pamoką Prancūzijoje vaikai skaito tą patį pasakojimą arba knygą ir gali pasidalinti savo nuomone apie jį su studentais iš užsienio
- Ką tik skaityto pasakojimo arba knygos autorius internetu gali ją aptarti su studentais
- per pamoką Belgijoje studentai diskutavo apie smurtą, rasizmą ir eurą
- vienoje klasėje Prancūzijoje ir dvejose klasėse Vokietijoje mokiniai aptarė europinio tapatumo klausimą.

Taip bendraudami internetu besimokantieji mokosi sociokultūros ir šeimos dalykų skirtingose šalyje ir geriau supranta visuomenę, kurioje patys gyvena, ir savo šalies kultūrą.

Dar vienas autentiškumo kalbų mokymo projektuose pavyzdys yra projektas „*Language Cafés*“ – mokomoji ir sociokultūrinė programa tarptautinių mainų studentams Lundo universitete ir to paties miesto Fågelskolan mokyklos mokiniams Švedijoje. Jame dalyvauja 8 – 9 bendrojo lavinimo mokyklos klasių mokiniai (14-15 m.). Mainų programos studentai ir mokiniai susitinka mokyklos kavinėje, laisvoje aplinkoje ir diskutuoja įvairiomis temomis, tokiomis kaip kasdienis gyvenimas, kultūra, tradicijos ir laisvalaikis šalyse, kuriose jie gyvena.

Visapusiškumas ir student įtraukimas

Projektas „[Alphabet Keyboard](#)“ patenkina studentų poreikius palengvindamas IKT įvedimą į mokyklas. „Alphabet Keyboard“ gali padėti kelioms grupės visų kalbų studentų iš viso pasaulio, pvz., vaikams, dviklabiams ir disleksiškiems žmonėms. Mokiniam reikia įveikti mažiau kliūčių, o mokytojai gali anksčiau pradėti mokymo procesą. Vietoj to, kad mokytų vaikus tik kaip naudotis kompiuteriu, jie šį prietaisą naudoja kaip priemonę mokytis kalbų. Tik nedideli sunkumai trukdo besimokančiųjų laiką. Akivaizdu, kad „Alphabet Keyboard“ ženkliai sumažina netikslingai

panaudojamą laiką ([Video](#)). Vaikai iš įvairių šalių susiduria su panašiais sunkumais atskirdami raides klaviatūroje. Be Danijos abėcėlės „Alphabet Keyboard“ dabar yra prieinamos ir kitų šalių abėcėlės.

2.4 Vadybos įrankiai ir kokybės valdymas

Kaip jau minėta ankstesniuose skyriuose, konkretaus projekto sėkmė priklauso nuo to, kiek jis atitinka įvairius kriterijus. Tai apima ir projekto kūrimo bei įgyvendinimo etapus, ir projekto tvarumo užtikrinimą oficialiai pasibaigus projekto finansavimui. Siekiant nustatyti projekto sėkmingumą būtina įvertinti su sąnaudomis ir išeiga susijusius vystymo ir veiklos rodiklius, tokius kaip sąnaudos ir veiksmingumas, bei projekto rezultatus ir tolimesnį jo poveikį. Taip pat nereikėtų pamiršti įvertinti projekto rengėjų indėlio, įtakojančio projekto sėkmę: jų entuziazmo, novatoriško požiūrio, vadovavimo ir komandos valdymo gebėjimų bei jų išradingumo ir gebėjimo motyvuoti kitus kritiniais momentais.

Sėkmingai dirbantys projekto vadovai sugeba sukurti ir pritaikyti eilę priemonių, leidžiančių kurti, stebėti, vertinti ir užtikrinti projekto kokybę bei įvertinti kiek projektas atitinka pirminius tikslus ir nustatytą planą.

Kokybės užtikrinimas apima įvairias sistemines procedūras, užtikrinančias konkretaus projekto atitikimą keliamiems kokybės reikalavimams. Kiekvienas kokybės užtikrinimo planas privalo turėti šiuos elementus:

- Progreso lyginimas su pradiniais tikslais

- Kokybės ir suderinamumas su tikslais įvertinimas
- Eigos sekimas
- Grįžtamosios informacijos kaupimas, užtikrinantis klaidų prevenciją ir jų ištaisymą.

Šiais laikais projektų valdymas tapo norma daugelyje sričių, todėl yra sukurta daugybė projektų valdymo priemonių ir specialių kompiuterinių programų, tokių kaip įvairios skaičiuoklės, struktūrinės schemos, klausimynai, įvairių formų ataskaitos bei projektų valdymo programinė įranga. Daugelis minėtų priemonių gali būti sėkmingai pritaikomos kalbų projektuose. Žemiau aprašomos keletas priemonių, kurias galima taikyti kalbų mokymo projektuose.

- Siekiant įgyvendinti projekto tikslus neabejotinai būtina turėti projekto planą, kuriame apibrėžiama projekto apimtis, pasirinkti jo įgyvendinimo metodai bei strategijos. Žinoma, taikomi metodai gali skirtis priklausomai nuo projekto tikslų ir tikslinių grupių.
- Pradiniuose projekto etapuose galima naudoti įsivertinimo klausimynus, pavyzdžiui, norint įvertinti ar turima pakankami reikiamos patirties ir motyvacijos, išteklių ir t.t.
- Siekiant įvertinti projekto atitikimą iš anksto nustatytiems kokybės reikalavimams, projektų vadovai gali naudoti kontrolinius sąrašus. Pavyzdžiui, gali būti naudojamas gairių kontrolinis sąrašas, kuris yra vienas iš geriausių projekto progreso sekimo įrankių, padedantis įvertinti ar projekto eiga atitinka plane nustatytus terminus.
- Naudingi gali būti ir pokalbiai su tikslinėmis grupėmis: tai trumpi susitikimai su atsitiktinai pasirinktomis projekto dalyvių grupėmis ar tikslinių grupių atstovais, kurių metu siekiama sužinoti jų nuomonę ir įspūdžius apie tai, ar tenkinami kokybės kriterijai ir kokie yra pageidautini pokyčiai.
- Būtina organizuoti susitikimus su personalu/projekto komandos nariais, projekto eigos, iškilusių problemų, naujų idėjų ir t.t. aptarimui.
- Galima naudoti įvairias atsiliepimų ir komentarų pateikimo formas, pildydami kurias projekto dalyviai gali išsakyti savo nuomonę apie projekto kokybę ir siūlyti galimus pokyčius.
- Tabelių formos lentelių pagalba galima stebėti kaip projekto komandos nariai susitvarko su savo užduotimis. Jos taip pat gali padėti projektų vadovams įsivertinti savo darbą
- Projekto finansuotojai (pvz., Europos Komisija) paprastai prašo pateikti projekto veiklų ir finansinių aspektų vertinimo ataskaitas (projekto progreso ir galutinę), kurias turi parengti projekte dalyvaujančių įstaigų projektų vadovai.

Kalbų mokymo projektų kokybės kontrolinis sąrašas

Remiantis projektų įgyvendinimui naudojamų metodų ir procedūrų apžvalga, sudarėme kontrolinį sąrašą, padėsiantį patikrinti kalbų projekto kokybę.

1 Projekto naudos gavėjai

- Tikslinės grupės yra aiškios ir tiksliai apibrėžtos
- Tiksliai nustatyti ir įvertinti tikslinių grupių mokymosi poreikiai
- Parinkti tinkami metodai tikslinei grupei pasiekti, motyvuoti ir įtraukti.

2 Projekto tikslai ir gaviniai

- Aiškiai apibrėžti ir paaiškinti projekto tikslai
- Projektas padeda gerinti kalbų mokymosi ir/ar bendravimo įgūdžius
- Numatomi projekto rezultatai ir poveikis yra pasiekiami, naudingi ir išmatuojami. Kriterijų ir rodiklių pavyzdžiai pateikiami 2.2 skyriuje KOKYBĖS UŽTIKRINIMO REIKALAVIMAI.

3 Projekto planavimas

- Tinkamai suplanuota numatoma veikla, turimi reikiami išteklių veiklos įgyvendinimui
- Institucija turi:
  - projekto įgyvendinimui reikiamus žmogiškuosius išteklius (pakankamą projekto narių skaičių, atsidavusius projekto vadovus)
  - projekto įgyvendinimui reikiamus finansinius ir materialinius išteklius
- Tinkamas projekto progreso sekimo ir vertinimo planas
- Parengtas rezultatų kokybės vertinimo planas
- Aiškus projekto rezultatų sklaidos ir pritaikymo planas
- Numatytos ir galimai susisiektos su pagrindinėmis suinteresuotomis šalimis:
- Institucija turi:
  - Patirties dirbant su pasirinktomis tikslinėmis grupėmis
  - Tiesioginius tikslinių grupių atstovų kontaktus.
- Projekto plane apibrėžti sėkmingo projekto valdymo, projekto įgyvendino ir projekto rezultatų kriterijai, normatyvai ir rodikliai.

4 Projekto valdymas ir įgyvendinimas

- Projekto pradžioje buvo sudarytas projekto įgyvendinimo planas; valdymo planas apima šiuos aspektus:
  - Projekto darbo planą su įgyvendinamais projekto terminais

- Tinkamai parengtą kiekvienai projekto veiklai biudžetą (bendrą ir kiekvienam projekto partneriui atskirai)
- Aiškų kiekvieno projekto partnerio ir/ar komandos nario atsakomybių paskirstymą
- Veiksmingas tarpusavio bendravimo priemonės
- Veiksmingą bendradarbiavimo su projekto partneriais mechanizmą
- Tinkamą ataskaitų rengimo ir pateikimo tvarką
- Tinkamą, visų projekto narių naudojamų vidinių dokumentų prieinamumo sistemą
- Laiko valdymo mechanizmą
- Problemų sprendimo mechanizmą.
- Numatytos projekto veiklų ir gavinių kokybės užtikrinimo procedūros (Žr. šių Gairių 2.1 ir 2.2 skyrius), tokios kaip:
  - tikslinių grupių poreikių analizės atlikimas
  - tinkamos metodikos, atitinkančios konkrečius besimokančiųjų poreikius, parinkimas
  - ryšio tarp numatytų projekto gavinių, veiklų ir bendrų projekto tikslų užtikrinimas
  - numatytų projekto gavinių/rezultatų kokybės kriterijų nustatymas
  - tikslinių grupių įtraukimas į visus projekto įgyvendinimo etapus ir jų grįžtamojo ryšio gavimas
  - projekto gavinių testavimas tikslinėse grupėse ir atitinkamas jų pataisymas
- Numatyti laiko valdymo mechanizmai skirti:
  - tikrinti ar įgyvendinti trumpalaikius ir ilgalaikius projekto tikslus
  - nustatyti ir jei reikia koreguoti nukrypimus nuo darbo plano ir pirminių tikslų
- Numatytos ataskaitų pateikimo ir grįžtamojo ryšio gavimo priemonės:
  - Nuolat teikiamos vidinės ataskaitos apie įvykdytas ir vykdomas veiklas
  - Visi projekto partneriai naudoja vienodus ataskaitų šablonus ir vienodai pateikia rezultatus, tokius kaip:
    - skirtinguose kontekstuose vykdomos veiklos
    - patirtos išlaidos
    - sklaidos veikla
    - dalyvių ir suinteresuotųjų šalių grįžtamasis ryšys
  - vykdomi vidiniai vertinimai
  - vykdomi nepriklausomi išoriniai vertinimai
  - pateikiamos vidinių ir išorinių vertintojų rekomendacijos ir, jei reikalinga, atliekami reikiami pakeitimai
- Partnerių ataskaitose pateikiamas grįžtamasis ryšys
- Aiškų projekto viešinimo planas vykdamas projektą ir jam pasibaigus, kuris:
  - užtikrina maksimalų projekto ir jo tikslų žinomumą
  - atitinka projekto tikslus ir tikslinių grupių poreikius
  - yra racionalus reikiamų finansinių išteklių požiūriu.

Gerų mokyklinio ugdymo projektų pavyzdžiai

Supratimas apie kitų Europos šalių kalbų egzistavimą (žr. [Despertar a las lenguas](#) – Ispanija).

Pagrindinių kalbų mokymosi problemų sprendimas: (žr. [Europaenheten - lär och utvecklas för framtiden/ Europaenheten - Educating for the Future](#), 2003 m. – Švedija): Pagrindinis projekto tikslas – padrašinti paauglius, kurie jaučiasi nesaugiai dėl prasto švedų kalbos mokėjimo ir silpnų socialinių įgūdžių.

Projekto poveikis: projekto metu, vaikų registracija į darželius, kuriuose mokoma trijų kalbų, padvigubėjo (žr. [Three Hands](#), 2007 – Austrija).

2.5 Tolesnė veikla

Kas yra „tolesnė veikla“ projektuose?

Tolesnė veikla: apibrėžimai ir reikšmės

Žemiau pateikiame keletą sąvokos „tolesnė veikla“ apibrėžimų ir pagrindines jos naudojimo formas šnekamojoje anglų kalboje, kurios pateikiamos nepriklausomame žodyne (<http://www.thefreedictionary.com/follow+up>):

Tolesnė veikla (d)

„...tolesnės veiklos veiksmas ar atvejis pasibaigus veiklai ar peržiūrint naujas veiklas. Tolesnė veikla dažnai yra tokia pat svarbi kaip ir pirminis kontaktas užmezgant ryšius su naujais klientais“

“...tai kas vyksta po to, siekiant palaikyti pasibaigusią veiklą ar padidinti efektyvumą. Programinė įranga buvo sėkminga pirminio produkto tąsa.“

“...veiksmas ar dalykas padidinantis prieš tai buvusio veiksmo ar dalyko efektyvumą, toks kaip antras arba paskesnis laiškas, telefono skambutis ar apsilankymas“

“...straipsnis ar pranešimas, suteikiantis tolesnę informaciją apie prieš tai buvusį naujienų pranešimą“

Toliau veikti (v)

“...didinti efektyvumą arba sėkmę vykdant tolesnius veiksmus: „jos pokalbj sekė elektroninis laiškas“

Kaip matome iš pateiktų apibrėžimų pagrindinė sąvokos „tolesnė veikla“ reikšmė yra **didinti** ankstesnių veiksmų ar iniciatyvų **efektyvumą** ir pasinaudoti tolesnių veiksmų sėkme. Europinių projektų kontekste, sąvoka „tolesnė veikla“ išlaikė savo pirminę reikšmę, tačiau įgijo ir keletą papildomų konotacijų. Žodyne (http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/valorisation/glossary_en.htm#FOLLOW-UP_ACTIVITIES) nurodomi tolesni veiksmai, vykdomi pasibaigus projektui, t.y. po oficialios projekto užbaigimo datos.

Pagrindinis tolesnės veiklos tikslas – užtikrinti konkretaus projekto rezultatų tolesnį veiksmumą ir tvarumą. Tai gali būti pasiekama:

- atnaujinant rezultatus projektui pasibaigus
- gaunant rezultatų pripažinimą ar sertifikavimą
- įtikinant sprendimų rengėjus panaudoti projekto rezultatus
- perduodant rezultatus arba juos panaudojant kitose srityse, tikslinėse grupėse ar kitoje aplinkoje
- sukومercinant konkrečius projekto rezultatus

Dažnai tolimesnius veiksmus diktuoja patys projekto rezultatai ar gaviniai (taip pat žr.:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/valorisation/glossary_en.htm#RESULT).

Kai kuriuos galutinius projekto produktus, tokius kaip internetinė svetainė ar duomenų bazė, reikia reguliariai atnaujinti, tuo tarpu kitus, tokius kaip kursai ar novatoriški metodai galima perkelti ir pritaikyti vis kitiems galutiniams vartotojams arba išplėtoti ir pritaikyti kitiems poreikias ar reikalavimams. Kokia bebūtų situacija, projekto komandos narių ar kitų suinteresuotų šalių vykdoma tolesnė veikla paprastai kyla iš pirminės projekto idėjos, taigi, galimi jos vykdymo variantai turi būti apsvarstyti pačioje projekto pradžioje, pavyzdžiui, pildant Europinių projektų paraišką „tolesnis naudojimas ir/arba tvarumas“ skiltyse, kurioje pateikiami tolesnių veiksmų, vykdomų projektui pasibaigus, variantai.

Tolesnė vykdoma veikla gali labai natūraliai padidinti projekto tikslinę grupę ir/ar galutinių vartotojų grupę: galutiniai projekto produktai gali būti palankiai sutikti ir naudojami kitose srityse ar bendruomenėse⁸. Kitais atvejais tolesnė vykdoma veikla gali įtakoti dar vieno projekto atsiradimą.

Tolesnė su Europos kalbų ženklų (EKŽ) apdovanojais projektais susijusi veikla

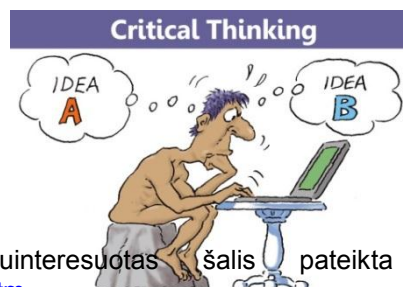
Kalbant apie projekto, vykdomo taikant EKŽ kokybės kriterijus, tolesnę veiklą, sėkmės atveju, projektui suteiktas Ženklo apdovanojimas yra tarsi pati tolesnė veikla savaime: daugeliu atveju Ženklo apdovanojimas projektui suteikiamas jį oficialiai įvykdžius, remiantis pasiektais projekto rezultatais ar gaviniais. Projekto paraiškos teikėjai siekia konkrečių tikslų, būtent: siekti projekto rezultatų pripažinimo europiniu lygiu ir taip užtikrinti projekto žinomumą ir padidėjusį susidomėjimą institucija ar individualiu asmeniu. Projektų atrankos ir apdovanojimo ceremonija dažnai nušviečiama nacionalinėje ar regioninėje žiniasklaidoje, taip pavišinant projekto rezultatus ir projekto vykdytojus, kas gali paskatinti tolesnį projekto rezultatų propagavimą ir naudojimą.

NELLIP komandai vykdant EKŽ projektų tyrimus apie patirtį, pasiekimus ir taikytus metodus bei tolesnes veiklas, vykdytas gavus EKŽ apdovanojimą, pobūdį ir mastą buvo apklausiami EKŽ laimėjusių projektų rengėjai. (Žr. NELLIP Nacionalinės ir Tarptautinės Ataskaitos http://nellip.pixel-online.org/RP_intro.php). Gauta informacija apie EKŽ apdovanojimų projektų komandos narių vykdytą tolesnę veiklą pabrėžia jos svarbų vaidmenį didinant projektų rengėjų žinomumą, sudarant palankesnes sąlygas veiklos plėtrai ir inicijuojant kitus projektus.

Tolesnė veikla EKŽ apdovanojimuose projektuose

Tolesnės veiklos planavimas ir sprendimai

Kaip minėta, tolesnė veikla yra vykdoma pasibaigus projektui, bet turi būti numatyta prieš pradėdant projektą ir į ją turi būti atsižvelgiama viso projekto vykdymo

⁸ daugiau informacijos apie naudos gavėjus ir suinteresuotas šalis pateikta http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/valorisation/glossary_en.htm

metu. Pavyzdžiui, tolesnė veikla dažnai apsprendžiama projekto rezultatų tvarumo ir tolimesnio panaudojimo planavimo metu. Toks planavimas yra pagrindinis projekto kokybę nulemiantis faktorius.

Tolesnę vykdomą veiklą apytikriai galima skirstyti į tris pagrindines grupes:

- nuolatinis projekto produktų palaikymas
- projekto produktų plėtojimas ir/ar pritaikymas kitoms grupėms
- susidomėjimo ir motyvacijos naudoti projekto produktus didinimas

Tolesnės veiklos pasirinkimas priklauso nuo projekto galutinio produkto pobūdžio bei potencialių vartotojų situacijos ir poreikių. Sprendžiant dėl tolesnės veiklos būtina atsakyti į keletą klausimų:

- 1) kiek laiko truks tolimesnė veikla?
  - Tai labai svarbu kai projekto produkto ar paslaugos palaikymui reikalingi finansiniai arba žmogiškieji resursai;
- 2) kas bus galutinio projekto produkto savininkas ir atsakys už jo valdymą?
  - Tai taip pat apima pelno pasidalijimą tuo atveju, jei galutinis projekto produktas yra sukomercinamas.
- 3) kas atsakingas už tolesnės veiklos vykdymą – projekto koordinatorius, atskiri partneriai ar kas nors kitas?
  - Paskirtas partneris (-iai) nagrinės etinius klausimus, tarsis dėl autorinių teisių ir konsultuos kitus partnerius dėl būsimos plėtros ar reikalingų pokyčių;
- 4) ar reikalingi mokymai susiję su tolimesne veikla?
  - Jei projekto galutinį produktą perima kita vartotojų grupė, jiems gali reikėti pradinių mokymų.

Mokyklinių projektų tolesnės veiklos pavyzdžiai

Kokios konkrečios rekomendacijos gali būti teikiamos tiems, kurie planuoja gauti maksimalią vykdomų projektų galutinių produktų naudą? Pavyzdžiuose apačioje pateikiami pagrindiniai populiariausi tolesnės EKŽ apdovanotuose mokykliniuose projektuose naudoti veiklos tipai.

- [Open the window](#) – 2003 m., Portugalija
- Projekto tikslas – skatinti platųjį skaitymą pradedant nuo vidurinio švietimo lygmens ir tęsiant toliau, bei užtikrinti, kad toks kalbos mokymasis bendruomenei atneštų dar daugiau naudos pasitelkiant IKT. Projekto idėja buvo įtraukti ne tik mokyklą, bet ir ją supančią bendruomenę. Žvelgiant iš mokymosi visą gyvenimą perspektyvų, mokyklos bendruomenės ir vietinės bendruomenės ryšys yra situaciją gerinantis aspektas. Projektas vykdomas 13 metų ir yra geras pavyzdys to, kaip puiki idėja ir tinkama metodika gali būti sėkmingai naudojama net oficialiai užbaigus projektą. Kas dvejus metus išleidžiama iliustruota knyga, kuri yra parduodama mokyklos ir platesnei bendruomenei. Grįžtamasis ryšys iš skaitytojų yra labai vertingas. Tėvai ir vietos valdžios institucijos dalyvauja knygų mugėje ir tai motyvuoja vaikus bei mokyklos atstovus. Projekto komanda

stengiasi įtraukti visus skaitymu ir rašymu besidominčius mokinius, taip pat mokinius, turinčius meninių gebėjimų, kurie iliustruoja sukurtas istorijas ir eilėraščius. Išleistos knygos siūlomos kitoms mokykloms ir švietimo organizacijoms, taip keliamas mokyklos įvaizdis ir rodamas gražus pavyzdys kitiems. Pasak projekto vykdytojų, tokia iniciatyva gali būti taikoma bet kokios užsienio kalbos mokymui. Leidėjas projekto medžiagą pateikia ir internete.

- **Handmade English – 2009 m., Italija**

„*Handmade English*“ yra besimokantiesiems ir mokytojams skirta internetinė programa. Ji leidžia pasinaudoti anglų kalbos mokymosi pratimais internete. Projekte naudojami aiškūs mokymosi metodai, tokie kaip visuminis fizinis atsakas, darbas poromis, dialogas ir savęs vertinimas. Norėdami paskatinti kitose Italijos regionuose (Lacijuje, Toskanoje, Lombardijoje, Emilijoje-Romanijoje, Pjemonte) dirbančius mokytojus naudotis šiuo novatorišku projektu, po to kai buvo apdovanoti EKŽ, projekto rengėjai jiems išsiuntė tūkstančius prisistatymo laiškų su EKŽ logotipu. Be to, projekto rengėjai gavo finansinę paramą iš „*Fondazione Telecom Italia*“. Už gautas lėšas buvo leidžiamos knygos ir tobulinamas internetinis portalas.

Tegyvuoja projektas!

Užbaigus projektą ir gavus jo pelnytą įvertinimą, tokį kaip Europos kalbų ženkle apdovanojimas, kyla natūralus noras pratęsti jo gyvavimą ir tolesnį jo gavinių panaudojimą. Kokių priemonių galima imtis siekiant išlaikyti projekto gyvybingumą, patrauklumą ir naudingumą? Žemiau pateikiame keletą naudingų rekomendacijų kaip pratęsti veiklą:

- Naudokite EKŽ logotipą ir pažymėjimą:** ypatingai svarbu naudoti šiuos dalykus kaip įmanoma plačiau. Įstaigos ar projekto tinklalapis - tai veiksmingas ir nebrangus būdas informuoti pasaulį apie projektą ir jo kūrėjus. Mokyklos ar įmonės internetinėje svetainėje patalpintą EKŽ logotipą matys mokyklos savo vaikams ieškantys tėvai, taip pat europinio lygio pripažinimą vertinantys klientai bei įmonės darbuotojai. Europos kalbų ženklas ir jo logotipo naudojimas mokykloje yra labai svarbus ir mokiniams. Jei jie dar nedalyvavo EKŽ apdovanojame projekte, tai yra vilties, kad jie tai padarys ateityje.
- Informuokite daugiau žmonių apie savo pasiekimus:** nedvejodami reklamuokite savo pasiekimus visuomeniniuose ir profesiniuose renginiuose, tokiuose kaip mugės, seminarai, praktiniai užsiėmimai ir konferencijos. Gana dažnai, projekto rezultatų pristatymas platesnei auditorijai atveria naujų tolesnės veiklos galimybių ir gali paskatinti tolesnius tyrimus ir naujų leidinių išleidimą.
- Išlaikykite ir plėskite savo tinklą:** projekto pristatymas platesnei auditorijai gali iššaukti naujų idėjų ar glaudesnę skirtingų institucijų ir šalių bei partnerių abipusiai naudingą bendradarbiavimą.

- d. **Pasiūlykite projekto rezultatus kitiems mokytojams ar vartotojams:** nereikėtų pamiršti, kad mokyklos, skirtingai nuo kitų švietimo sektorių, apima įvairias amžiaus grupes. Pritaikius projektą vienoje mokinių grupėje, tas pats projektas gali būti naudojamas kitose to paties amžiaus mokinių grupėse. Labai tikėtina, kad mokytojai ir mokiniai panaudos projekto rezultatus pagal savo poreikius ar pageidavimus. Išnaudokit didžiulį IKT potencialą pritaikydami ir išplėsdami projekto gavinių panaudojimą.
- e. **Ieškokite projekto sukomercinimo būdų:** tolesnei veiklai vykdyti dažnai reikia finansinių ir žmogiškųjų išteklių. Ieškokite galimybių parduoti projekto rezultatus. Atminkite, kad EKŽ yra pripažintas aukštos kokybės ženklas: naudokite jį derybose su įmonėmis. Leidėjai ar internetinių svetainių kūrėjai gali suteikti jums praktinių patarimų ką daryti su projekto galutiniu produktu, pavyzdžiui, išleisti medžiagą elektroninės knygos ar kompaktinio disko pavidalu, nustatyti registracijos mokestį ir t.t. Komercinis galutinio projekto produkto panaudojimas padės jums surinkti reikiamas lėšas kitų projektų ir veiklų vykdymui.

2.6 Kalbų mokytojų ir besimokančiųjų motyvavimas

Motyvacija yra vienas svarbiausių mokymosi veiksnių ir jos sukūrimas bei išlaikymas reikalauja nemažų pastangų. Motyvacija apibūdinama kaip varomoji jėga, stimulus ar įtaka, t.y. tai, kas priverčia besimokančiuosius veikti (Merriam-Webster⁹, 1997). Kiti tai įvardija kaip pastangų indėlį siekiant norimo rezultato (DuBrin 2008)¹⁰.

Tačiau motyvacija yra ir žmonių įgimta savybė. Bet kokio veiksmo sėkmingas atlikimas reikalauja motyvacijos. Veiksmingas mokymasis negali vykti be motyvacijos. Tačiau jos turi turėti ir besimokantieji, ir juos mokantieji.

Ar motyvacija yra nepriklausomas kintamasis?

Kalbos mokymosi kontekste, motyvacija, iš dalies, yra traktuojama kaip nepriklausomas kintamasis. Tačiau motyvacija nėra individualus ar izoliuotas kintamasis. Yra daug įvairių motyvacijos rūšių, tokių kaip motyvacija išmokyti kalbų, motyvacija susijusi su klase, nagrinėjamosiomis temomis ir/ar pamokos metu naudojamomis priemonėmis ir metodais.

Taip pat galime išskirti vidinę ir išorinę motyvaciją. Viena vertus, mokinius į mokymosi procesą gali įtraukti mokytojo naudojami metodai ar požiūris. Tokia motyvacija yra išorinė ir daugiausia yra mokytojo atsakomybė. Kita vertus, mokinių motyvacija gali kilti iš jų asmeninių interesų, poreikių ir pageidavimų. Savaiame suprantama, kad tokia kiekvieno asmens vidinė motyvacija yra skirtinga.

Užsienio kalbos mokymasis priklauso nuo mokinio motyvacijos – kuo ji didesnė, tuo didesnė sėkmės tikimybė. Tyrimai rodo, kad motyvacija gali įtakoti kalbos mokymosi rezultatus labiau nei – ir nepriklausomai nuo – polinkio mokytis kalbų. (Gardner & Lambert, 1972)¹¹. Taigi, motyvacija turi būti kiek įmanoma labiau stiprinama, nes ji padeda mokytis užsienio kalbų nepriklausomai nuo mokinio gabumų. Be kita ko, kalbų mokymasis gali įtakoti asmens socialinę ir psichologinę gerovę ir sustiprinti asmens pasitikėjimą savimi ir jo savivertę.

⁹ Merriam-Webster (1997). Merriam-Webster's Dictionary, Houghton-Mifflin.

¹⁰ DuBrin, Andrew. (2008). *Essentials of Management* (8th edition). Cengage Learning.

¹¹ Gardner, Robert & Wallace Lambert (1972). *Attitudes and Motivation in Second-language Learning*. Newbury House/

Motyvacija turi lemiamą poveikį ir savarankiškam mokymuisi, kuris daro didelę įtaką mokinių pažangumui. Jei mokytojai, tėvai, bendraamžiai ir t.t. taip pat yra motyvuoti, mokymasis yra sutvirtinamas ir gali reikalauti mažiau pastangų, nes mokymasis, tam tikra prasme, tampa bendra patirtimi. Tai patvirtina apsisprendimo teorija (SDT) (Vansteenkiste et al, 2006)¹². Remiantis šia teorija, savarankiškumas, sugebėjimai ir sąryšis yra visos žmonijos psichologiniai poreikiai. Taigi, skatinama motyvacija suteikia mokiniams pasitikėjimo savimi, savarankiškumo ir praplečia jų pasaulio pažinimą bei didina jų pasitenkinimo ir mėgavimosi jausmus.

Motyvacijos tyrimai rodo, kad savaime motyvuotiems mokiniams geriau sekasi pamokų metu (Dörnyei 1998¹³; Bernard 2012¹⁴; Thanasoulas 2002¹⁵). Tai rodo, kad tokie mokiniai turi daugiau gebėjimų ir labiau domisi kalba, kurią jie mokosi, be to, jie yra labiau patenkinti savo mokymusi. Vidinės motyvacijos turintys mokiniai taip pat labiau domis ir yra atkaklesni bei aktyviau dalyvauja mokymosi procese. Tai yra pagrindiniai sėkmingo užsienio kalbos mokymosi veiksniai, ir dėl to motyvacija, nepriklausomai nuo to ar ji vidinė, ar išorinė, yra ypač svarbi mokantis užsienio kalbos, kuris yra nesibaigiantis, viso gyvenimo pastangų reikalaujantis procesas.

Motyvacija – Europos kalbų ženklo mokymo/mokymosi proceso pagrindas

European Language Label

Kiekvienais metais Europos kalbų ženklo paraiškos vertinamos remiantis tam tikrais kriterijais, tokiais kaip novatoriškumas, pritaikomumas, europietiškumo akcentas ir motyvacijos didinimas. Tačiau mokytojo motyvacija taip pat yra labai svarbi ir geri projektai gali ją padidinti.

Dažniausiai projekto rengėjai projektus pradeda vedami savo vidinės motyvacijos, siekdami pagerinti mokymo procesą ir mokinių užsienio kalbos mokymosi patirtį. Taigi, Europos kalbų ženklo apdovanojimas taip pat didina jų motyvaciją, kadangi tai yra jų pastangų pripažinimas, įrodantis jų idėjų mokomąją vertę. Be to, jis padeda skleisti iniciatyvas ir jų tvarumą.

¹² Vansteenkiste, M., Lens, W., & Deci, E. L. (2006). Intrinsic versus extrinsic goal contents in self-determination theory: another look at the quality of academic motivation. *Educational Psychologist*, 41, 19-31. Also available at http://www.selfdeterminationtheory.org/browse-publications/index.php?option=com_sdt&view=SearchPublications&task=domainSearch&domain=6

¹³ Dörnyei, Zoltán (1998) 'Motivation in second and foreign language learning', in *Language Teaching* vol. 31 (117-135). Also available at <http://www.zoltandornyei.co.uk/uploads/1998-dornyei-lt.pdf>

¹⁴ Jaclyn, Bernard (2010). 'Motivation in Foreign Language Learning: the Relationship between Classroom Activities, Motivation, and Outcomes in a University Language-Learning Environment'(thesis).Carnegie Mellon University, Pittsburg, USA

Also available at <http://repository.cmu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1077&context=hsshonors>

¹⁵ Thanasoulas, Dimitrios (2002): 'Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom'. *Internet TESL Journal*. Available at <http://iteslj.org/Articles/Thanasoulas-Motivation.html>

Motyvacijai švietime ir ypačiai mokantis užsienio kalbų skiriama vis daugiau dėmesio. Dėl to, kaip grybai po lietaus ėmė kilti įvairūs užsienio kalbų mokymo metodai. Tačiau pagrindinį vaidmenį naudodami šiuos metodus vaidina mokytojai ir, žvelgiant iš mokymo perspektyvos, bet koks metodas, užtikrinantis veiksmingą mokymąsi, yra tinkamas.

Žemiau pateikiame keletą veiksnių, padedančių didinti arba išlaikyti motyvaciją. Reikia pažymėti, kad tai bendra klasifikacija, kadangi dauguma gerosios praktikos pavyzdžių apima daugiau nei vieną motyvavimo būdą.

Bendros motyvavimo strategijos taikomos skirtinguose švietimo sektoriuose

Remiantis projektų, gavusių NELLIP suteikiamą Europos kalbų ženklą apdovanojimą gerosiomis praktikomis, svarbiausi motyvacijos didinimo metodai pagrindiniuose keturiuose sektoriuose – mokyklinio ugdymo, suaugusiųjų švietimo, aukštojo mokslo, ir profesinio švietimo ir mokymo – yra šie:

1. **Praktinio pobūdžio ir įdomus turinys bei veikla:** žaidimai, vaidinimai, pasirodymai arba varžybos padeda patraukti mokinių dėmesį ir padidinti jų mėgavimąsi užsienio kalbų mokymusi.
2. **Kalbų mokymosi dinamiški metodai ir novatoriškas požiūris:** svarbu nustatyti aiškų mokymosi kursą, išlaikant jį veiklą orientuotą požiūrį.
3. **Įvairios ir šiuolaikiškos mokymosi priemonės:** jos gali praturtinti ir padidinti veiksmingo mokymosi galimybes.
4. **Autentiška mokymo ir mokymosi medžiaga:** ši priemonė didina mokinių motyvaciją ir palengvina kalbos įsisavinimą.
5. **Konkretus kontekstas:** užsienio kalbos mokymasis turint konkrečius profesinius ar mokymosi tikslus gali taip pat padidinti besimokančiųjų motyvaciją.
6. **IKT priemonių naudojimas:** tai skatina žmones domėtis naujausiomis technologinėmis galimybėmis.
7. **Savarankiško mokymosi skatinimas:** tai gali paskatinti mokinius būti savarankiškesniais, suteikiant jiems galimybes imtis asmeninės iniciatyvos.
8. **Mobilumo skatinimas:** tai didina mokinių supratimą apie šalių kultūrinius skirtumus, padeda jiems plėtoti tarpkultūrinius gebėjimus.
9. **Galimybė susipažinti su daugiakultūriniu kontekstu:** patirtis ir žinios apie įvairias kultūras taip pat padeda plėtoti mokinių tarpkultūrinius gebėjimus.
10. **Daugiakalbystės skatinimas:** kuo daugiau kalbų moka mokiniai, tuo daugiau galimybių jie turi rasti įdomų darbą.
11. **Galimybė bendrauti mokymosi kalba:** bendravimas yra labai naudingas, nes jis suteikia galimybę susirasti draugų ir susipažinti su įvairia socialine aplinka.
12. **Mokinių dalyvavimas dirbančiųjų aplinkoje:** tai skatina mokinius nustatyti mokymosi kalbos naudą savo būsimai karjerai.

13. **Dalyvavimas vietinėje bendruomenėje:** motyvacija gali būti padidinta švietimo įstaigos ir vietinės bendruomenės bendravimo dėka. Tai rodo mokiniams, kad mokytis galima ir už klasės ribų.
14. **Projekto kokybės pripažinimas:** apdovanojimai ir sveikinimai projekto vykdytojams už jų vykdomus projektus didina jų motyvaciją. Tai postūmis, kuris turi būti pakankamai energingas, iniciuoti kitus projektus.

Turint omenyje, kad besimokančiuosius motyvuoja įvairūs veiksniai ir kad kiekvienam švietimo sektoriui turi būti parenkami patys tinkamiausi motyvavimo būdai, svarbu suprasti, kad motyvacija aukštojo mokslo sektoriuje skiriasi nuo mokyklinio ugdymo, suaugusiųjų švietimo ir profesinio švietimo ir mokymo sektorių. Ji turi tam tikrų bendrų bruožų, tačiau skiriasi mokytojų naudojami mokymo metodai ir procedūros, kurie vaidina labai svarbų vaidmenį mokinių mokymuisi ir motyvacijai. Akivaizdu, kad metodai naudojami motyvuoti šešių metų vaikų labai skiriasi nuo tų, kurie motyvuoja penkiolikmetį paauglį. Visais atvejais, besimokančiųjų motyvacija turi būti skatinama kiekvienoje pamokoje, taikant įvairius metodus (Debnath 2005 ; D'Souza and Maheshwari 2010).

Patenkinti lūkesčiai ir nesėkmės

Galima teigti, kad pagrindiniai Nellip nacionalinėse ataskaitose pateikiami projektai patenkino jų rengėjų lūkesčius, kadangi šie projektai gavo Europos kalbų ženklą apdovanojimą. Tai padidino jų iniciatyvų žinomumą ir įrodė projektų atitikimą EKŽ kokybės kriterijams. Tačiau ne visų projektų poveikis yra vienodas. Dėl lėšų trūkumo ar netinkamo tvarumo strategijos parengimo kai kurie projektai yra tik iš dalies sėkmingi. Remiantis Nellip tarptautinių ataskaitų informacija, daugumos apdovanotų projektų tolesnis vykdymas, pasibaigus finansavimo laikotarpiui, buvo gan sudėtingas. Būtina nepamiršti užtikrinti projektų tęstinumą ir ilgaamžiškumą.

Motyvacija – mokyklinių projektų gerosios praktikos pavyzdžiai

Motyvacija yra kertinis mokymosi/mokymo proceso akmuo ir ją reikia svarstyti tiek iš mokinių, tiek ir iš visos mokymo bendruomenės pozicijų. Veiksmingiausias vaikų mokymasis vyksta tada, kai jie atranda ir daro dalykus, kurie skatina juos galvoti ir užduoti klausimus, o ne tik leidžia klausyti ir skaityti apie tuos dalykus. Darbas su tikrais daiktais, dalyvaujant realaus pasaulio projektuose, kurių metu mokiniai turi rinkti informaciją, atlikti tyrimus ir apklausas, vertinti įrodymus, daryti išvadas bei priimti sprendimus, skatina juos mąstyti ir atrasti idėjų, tiesiogiai ar imituojamai įsijaučiant į atliekamą veiklą.

Dauguma iniciatyvų gavusių tokio lygio apdovanojimus, koncentruojasi į žaismingą užsienio kalbų mokymosi pusę. Žaidimai, dainos, vaidinimai, užduočių projektai, įdomios mokymosi priemonės, parodos ir konkursai skatina mokinių susidomėjimą ir suteikia puikių užsienio kalbos panaudojimo galimybių. Be to, kalbos nėra mokomasi vien tik užsienio kalbos pamokose: ji įvairiais būdais naudojama kitose pamokose, todėl mokiniai sužino tam tikrų socialinių, kultūrinių ar istorinių atitinkamos kalbos aspektų ir žinių apie tos kalbos vartotojų bendruomenę. Tradicinė užsienio kalbos

mokymo medžiaga yra koreguojama ar yra naudojamos labiau aktualios mokymo priemonės. Kalba yra glaudžiai susijusi su kultūra, tad mokinių iš skirtingų kultūrų susidūrimas skatina bendravimą bei ugdo toleranciją.

Žemiau pateikiamos iniciatyvos yra puikūs to pavyzdžiai:

- 1) **Daugiakalbystė:** [Plurilingualism](#) (Austrija) tikslinė kalba naudojama įvairių mokomųjų dalykų pamokose ir taip užtikrinamas rišlus kontekstas, skatinantis kalbinį sąmoningumą.
- 2) **Kultūrinė integracija:** [Becoming a better global citizen](#) (Čekija) projektas, kuriame tarpdisciplininis komandinis darbas skatina skirtingų kultūrų mokinių bendravimą.
- 3) **Informacinės ir komunikacinės technologijos:** [E-Journal](#) (Belgija) geriausias šiuolaikinių technologijų kaip idėjų išreiškimo ir konstruktyvistinio mokymo priemonių pavyzdys.
- 4) **Bendravimas ankstyvame amžiuje:** Ispanijos projektas, [ALEHOP](#), kuriame naudojama eilė priemonių, skatinančių vaikus naudoti užsienio kalbą stimuliuojančioje aplinkoje.

3. Europos kalbų ženklų projektų išnaudojimas ir bendradarbiavimas

Autoriai:

Universal Learning System, Airija

EuroEd Foundation, Rumunija

3.1 Sklaida, išnaudojimas, tvarumas

Pagrindinė informacija

Prieš pradėdant gilintis į iniciatyvų išnaudojimą ir bendradarbiavimą užsienio kalbų mokymo projektuose, būtina atsakyti į keletą klausimų, tokių kaip: kodėl į šią veiklą investuojami projekto ištekliai (finansiniai ir žmogiškieji) ir kokie yra jos skatinimo tikslai? Žemiau pateikiami dažniausi atsakymai.

Informuoti galutinius vartotojus apie projektą

Žinoma, tai yra pagrindinis projekto viešinimo tikslas, bet verta apsvarstyti visą potencialią naudą vartotojams. Projekto vartotojai gali būti labai įvairūs, pavyzdžiui, įvairaus amžiaus besimokantieji, pedagogai, švietimo įstaigos ir kitos vietinės mokymo įstaigos, todėl projekto nauda kiekvienai šių grupių bus skirtinga. Būtina, kad apie projektą žinotų kuo daugiau tikslinės grupės narių patiriant kiek įmanoma mažesnes išlaidas, todėl projekto viešinimas pačiu tinkamiausiu ir tikslingiausiu būdu yra lemiamas projekto sėkmės elementas.

Prisidėti prie Europos politikos įgyvendinimo

Dėl akivaizdžių priežasčių užsienio kalbos Europoje yra labai svarbios. Tik pagalvokite apie integraciją, tapatumą, socialinius ryšius, ekonomiką, užimtumą, mobilumą... Tačiau tam, kad projektas būtų ypatingas, jis be šių bendrų motyvų, privalo turėti ir konkrečių tikslų, kurie atspindėtų šiuos bendruosius aspektus.

Prisidėti prie nacionalinės/regioninės/vietos politikos įgyvendinimo

Projektas gali įvairiai prisidėti prie šių politikų įgyvendinimo daugelyje sričių. Pavyzdžiui, nacionalinis profesinio mokymo skatinimas ar vietos užimtumo poreikių patenkinimas, tik svarbu žinoti kaip tai pritaikyti. Jei projektas prisideda prie šių politikų įgyvendinimo, jis gali gauti įstaigų, galinčių populiarinti projektą, paramą.

Informuoti rėmėjus ir finansuojančias organizacijas

Jūsų projektui paramą suteikusios organizacijos norės žinoti kaip jums sekasi. Pravartu yra nuolat teikti trumpą informaciją (ypatingai teigiamą) apie projekto progresą. Jeigu tai Europos Komisijos (EK) finansuojamas projektas, tai projekto vertinimas yra privalomas. Tačiau ir kitas įstaigas, įskaitant ir minėtas politikos įgyvendinimo institucijas, galėtų dominti jūsų projektas, kuris gali padėti jiems siekti savo politinių tikslų. Žinodami kokioje stadijoje yra projektas, jie galėtų prisidėti prie projekto vykdymo, pavyzdžiui, rekomenduoti jums kitas organizacijas, kurias galėtų dominti projektas arba informuoti jus apie jūsų projektui svarbius naujus politikos pokyčius ar įvykius.

Palaikyti ir stiprinti savo organizacijos įvaizdį

Žinoma, projektas padės siekti jūsų organizacijos tikslų, tačiau be to jis gali pagerinti ir jūsų organizacijos įvaizdį arba suteikti naujų naudingų bendradarbiavimo galimybių. Norint to pasiekti, būtina viešinti projektą tarp reikiamų asmenų. Jeigu vykdomas projektas sugebėtų patraukti žiniasklaidos/spaudos dėmesį ar gauti apdovanojimą, tai jūsų organizacijai būtų labai naudinga.

Bendradarbiaujant padidinti projekto poveikį

Apskritai, bendradarbiavimas yra laikomas esminiu projekto veiklos išplėtimo ir stiprinimo būdu bei galimybe pritaikyti jį platesnėje bei įvairesnėje socialinėje ir ekonominėje aplinkoje. Yra organizacijų, kurių turimi kontaktai ir ryšiai padeda išlaikyti projektų gyvybingumą. Daliai projektų tai yra rimta problema, nes nepaisant to, kaip sėkmingai buvo įgyvendintas projektas, jiems yra sunku užsitikrinti naują finansavimą, ypač jei finansuojančios įstaigos pageidauja investuoti savo pinigus į naujus projektus.

Informuoti komercines organizacijas apie turimą parduoti produktą

Tokios organizacijos gali žymiai prailginti projekto gyvavimą parduodamos projekto galutinį produktą specializuotoje rinkoje ar net plačiau visuomenei. Europos kalbų ženklo projekto tikslas – skatinti Europos piliečių užsienio kalbų mokėjimą, suteikiant apdovanojimus novatoriškiems užsienio kalbų mokymo ir mokymosi projektams.

Pokyčių ir naujovių valdymas

Vienas pagrindinių Europos Komisijos nustatytų užsienio kalbų mokymo projektų finansavimo kriterijų yra projekto duodamos naujovės Europos Sąjungos užsienio kalbų mokymo sistemai. Šis kriterijus taip pat yra vienas iš šešių naudojamų projektų, siekiančių gauti Europos kalbų ženklo apdovanojimą vertinimo kriterijų: „Iniciatyvos turi būti originalios ir kūrybingos. Jos turi pristatyti iki tol nežinotus kalbų mokymosi būdus, bet taip pat užtikrinti, kad jos tinka konkrečioms besimokantiesiems.“.

Tikrinant komforto zonos ribas, randant pusiausvyrą tarp naujovių populiarinimo, jų integravimo užtikrinimo ir taikant gerąsias praktikas, įprasminančias populiarinimą ir integravimą, rezultatų sklaidą ir išnaudojimą (ir jų tiesioginis poveikis tvarumui) turėtų paskatinti pokyčius ir naujoves.

Kuriant projektą (ir tuo pačiu jo populiarinimo strategiją) labai svarbu apsvarstyti kodėl kai kurios naujovės žlunga. Užsienio kalbų mokymo projektuose pagrindinės to priežastys yra:

- neaiškūs suinteresuotųjų šalių reikalavimai ir lūkesčiai
- naujoves įgyvendinantys darbuotojai nėra tinkamai apmokyti
- projektas neturi pakankamų finansinių, laiko ir žmogiškųjų išteklių; ir
- tiksliniai naudotojai negauna tinkamos pagalbos bandydami įgyvendinti naujoves (trūksta bendravimo su projekto vykdytojais).

3.1.1 Sklaida

„Sklaida apibūdinama kaip suplanuotas informacijos apie programos ir iniciatyvų rezultatų kokybės, aktualumo ir veiksmingumo pateikimas pagrindiniams dalyviams. Ji pradeda kai programos ar iniciatyvos rezultatai jau gali būti naudojami“ – [The Lifelong Learning Programme 2007-2013 – Glossary](#).

Pagrindiniai sklaidos tikslai yra:

- parengti informavimo apie projekto gyvavimo planą
- bendrauti su suinteresuotomis šalimis
- informuoti visuomenę
- populiarinti naujų projektų rezultatus

Informacijos sklaidos strategijos planavimas apima žemiau išvardintus pagrindinius veiksmus. Taip pat rekomenduotina išanalizuoti konkrečius sėkmingų projektų, gavusių EKŽ apdovanojimą, pavyzdžius:

- nustatyti informacijos sklaidos kanalus
- nustatyti tikslias informacijos sklaidos koordinatorių ir kitų projekto partnerių funkcijas
- kiekvienam produktui ar veiklai paskirstyti turimas lėšas ir darbuotojų dienų skaičių bei susikoncentruoti į atitinkamos vertės gavimą
- nustatyti kiekvienos informacijos sklaidos veiklos trukmę ir numatomą sklaidos veiklos ar įvykio įvykdymo terminą.

Example: The [“Let's become a bilingual family!”](#) project took place between 2010 and 2012 and was partially funded by the European Union under the Lifelong Learning Programme. The project was awarded the ELL in Romania in 2011.

Informacijos sklaida gali (ir turi) būti vykdoma ir projekto partnerių institucijose, ir už jų ribų. Žemiau pateikiami informacijos sklaidos, vykdomos projekto partnerių institucijose, pavyzdžiai:

- informacijos apie projektą pateikimas kiekvienos projekto partnerio institucijos internetinėje svetainėje su nuorodomis į projekto internetinį puslapį
- projekto informacijos pateikimas susitikimų su projekto institucijų darbuotojais ar stažuotojais metu
- pranešimų darbuotojams ir naudos gavėjams apie projekto įvykius atnaujinimas ir platinimas kiekvienoje projekto partnerio institucijoje, taip pat projekto informacijos lankstinukų/skrajučių platinimas tarp darbuotojų ir besimokančiųjų
- dalyvavimas vietiniuose/nacionaliniuose ir tarptautiniuose seminaruose, konferencijose ir mugėse
- informacijos sklaidos užtikrinimas naudojant žiniasklaidos priemones ir socialinius tinklus (internetinius ir neinternetinius): pranešimus spaudai, interviu, informacinius pranešimus, brošiūras, informacinius biuletenius, socialinių tinklų svetaines: *Facebook, Twitter, Blogs* ir t.t.

3.1.2 Išnaudojimas

Naudojimas apima „integravimo“ ir „skaičiaus padidinimo“ procesus. Integravimas – tai suplanuotas sėkmingų projekto ar iniciatyvos rezultatų perdavimo atitinkamiems sprendimų priėmėjams jų reguliuojamose vietinėse, regioninėse, nacionalinėse ir Europos sistemose, procesas. Skaičiaus padidinimas – tai suplanuotas atskirų galutinių vartotojų įtikinimo, naudoti ir/ar pritaikyti projekto ir iniciatyvos rezultatus, procesas. [The Lifelong Learning Programme 2007-2013 – Glossary](#).

Pagrindiniai naudojimo veiklos tikslai yra:

- siekti pakeisti dabartinę nusistovėjusią tvarką ir veiklos kryptis
- užtikrinti, kad projekto gaviniai yra pritaikomi galutinių vartotojų (tikslinių grupių) poreikiams tenkinti
- „padauginti“ projekto rezultatus ir gerąsias praktikas
- pritaikyti projekto patirtį ir rezultatus kitų mokymo sektorių, kitų šalių ir t.t. kontekstuose

Sėkminga išnaudojimo strategija apima žemiau nurodytus pagrindinius veiksmus. Taip pat rekomenduotina išanalizuoti konkrečius, sėkmingų projektų, gavusių EKŽ apdovanojimą, pavyzdžius:

- nustatyti poveikio didinimo kanalus ir metodus
- parengti išnaudojimo strategiją, apimančią partnerystės bei nacionalinį, regioninį ir vietinį lygį
- paskirstyti projekto finansavimo metu vykdomos išnaudojimo veiklos lėšas ir darbuotojų dienų skaičių.

Example: the [Online Networking Platform for Language Learning](#) project. ISPY project developed a new online platform to support the study of foreign languages such as Romanian, English, Spanish, German, Polish and Dutch. The project was awarded the ELL in Romania in 2012.

3.1.3 Tvarumas

Tvarumas yra projekto gebėjimas funkcionuoti jo sutarties galiojimui pasibaigus. Projekto rezultatai nuolat vartojami ir naudojami. Tvarumas reiškia, kad projekto rezultatai yra vartojami ir naudojami ilgalaikėje perspektyvoje. [Lifelong Learning Programme 2007-2013 – Glossary](#).

Pagrindiniai tvarumo tikslai yra:

- užtikrinti ilgalaikę projekto naudą naudos gavėjams ir plačiajai visuomenei
- užtikrinti projekto gyvavimą pasibaigus jo finansavimui

Tvarumas yra vienas didžiausių projekto iššūkių. Rengiant tvarumo užtikrinimo strategiją būtina sutelkti dėmesį ir į paslaugų tiekėjus (t.y. projekto rengėjus), ir į klientus (tikslinę grupę):

Tvarumo planavimas turi apimti šiuos pagrindinius veiksmus:

- tvarumo plano, komercinio arba verslo plano, skirto apčiuopiamų projekto rezultatų pardavimui parengimas
- tvarumo koordinatoriaus ir kitų su tuo susijusių partnerių funkcijų nustatymas
- intelektinės nuosavybės teisių sutarties (arba INT) parengimas

The [ALL for Autonomous Language Learning](#) project ran from 2006 to 2009 and was partially funded by the European Union under the Lingua 2 Programme. This project developed foreign language courses for four less widely used and taught languages (BG, LT, RO, TK). The project was awarded the ELL in Romania in 2009.

Kaip parengti tvarumo planą

Tvarumo planas privalo užtikrinti, kad projekto partnerių institucijos vadovaujasi nuoseklia ir realia projekto tolesnio gyvavimo, pasibaigus jo finansavimui, strategija. Geriausi tai užtikrinantys būdai yra arba projekto rėmėjo, pasirengusio toliau finansuoti projektą, radimas arba projekto galutinių produktų pardavimas. Pasirinkus pastarąjį variantą, geriausias galutinio projekto produkto pardavimo būdas – parengti verslo planą, kuriame numatomos ilgesnio nei vienerių metų laikotarpio pajamos ir išlaidos. Verslo planas – tai verslo pasiūlymų vertinimo, verslo tikslų įgyvendinimo plano ir rezultatų tikrinimo priemonė. Kaip ir bet kuriame pramonės sektoriuje, užsienio kalbų projektų rezultatų pardavimo verslo planas turi būti lankstus.

Galima verslo plano struktūra

- Santrauka
- Produkto aprašymas ir išskirtinė vertė
- Rinkos analizė
- Konkurentų aplinka
- Finansinis planas
- Valdymas ir personalas
- Rinkodaros ir pardavimų planas
- Strateginiai partneriai
- Pagrindinė rizika ir jos įveikimo priemonės

Verslo planas turėtų apimti ir jau esamus partnerius, ir naujus asmenis ar institucijas, suinteresuotus tęsti projekto vykdymą ateityje. Ekonominės svarbos suteikimas projektui gali užtikrinti jo tolesnį vykdymą ir savarankiškumą.

Intelektinės nuosavybės teisės (INT)

INT sutartyje apibrėžiamos visų projekte dalyvaujančių partnerių teisės jo publikavimo, pardavimo ar kitu projekto rezultatų naudojimo atveju. Jau pačioje

pradžioje, partneriai turėtų aiškiai pareikšti savo (finansinius) lūkesčius, priklausančius nuo jų indėlio, pradėjus gauti pajamas iš projekto rezultatų. Dažnai projekto koordinatoriai atideda diskusijas dėl intelektualinės nuosavybės teisių iki projekto pabaigos. To daryti nepatariame, nes tokios diskusijos gali būti labai karštos ir galimų konfliktų sprendimas gali pareikalauti daug brangaus laiko.

Pagrindiniai INT sutarties punktai:

1. Sutarties šalys
2. Naudojamų terminų apibrėžimas
3. Sutarties objektas
4. Šalių sutarti dalykai
5. Sutarties šalių parašai

3.2 Bendravimas Europos kalbų ženklų apdovanotuose projektuose

Ryšių užmezgimas – apžvalga

Ryšių užmezgimas yra vienas svarbiausių daugelio projektų rengimo ir valdymo elementų. Siekiant tvarių projekto rezultatų, Europos Sąjungos finansuojamuose projektuose ryšių užmezgimas yra vertinamas kaip esminis komponentas ir viena svarbiausių naudojimo, sklaidos ir pridėtinės vertės strategijų dalių. Bendrąja prasme, bendraminčių tinklo užmezgimas yra laikomas esminiu projekto veiklos plėtros ir stiprinimo būdu, pristatant jį platesnėje ir įvairesnėje socialinėje ir ekonominėje aplinkoje.

Siekiant užsibrėžtų tikslų, ryšių užmezgimo sąvokos pagrindinių komponentų analizė ir jo veiksmingumo būdų tyrimas yra labai svarbus. Pats ryšių užmezgimas gali būti vertinamas skirtingai. Tačiau svarbu nustatyti ir suderinti pagrindinius jo kaip aukštos kokybės, didžiausio poveikio siekimo priemonės standartus ir kriterijus įvairiose srityse.

Duomenų keitimuisi IKT sistemų bendruose tinkluose sujungiamos dvi ar daugiau kompiuterinių sistemų. Tinklai kuriami naudojant kompiuterinės ir programinės įrangos derinius. Bendrame kontekste, bendraminčių tinklas gali būti apibūdinamas kaip informacijos, duomenų ar paslaugų apsikeitimas tarp atskirų asmenų, grupių įstaigų ir/ar institucijų. Tačiau prekybos ir pramonės srityse ryšių užmezgimas vertinamas kaip naudingų santykių sukūrimo tarp įvairių sektorių būdas siekiant užimtumo, verslo, profesinių ar bendrų tikslų ir kaip pagrindinė pridėtinės vertės užtikrinimo priemonė.

Ryšių užmezgimas versle yra socialinė ir ekonominė veikla, kurios metu atskiri asmenys ar asmenų grupės arba grupės, turinčios vienodą patirtį ir interesus, atpažįsta, kuria ir veikia arba palaiko kontaktus, bendravimo sistemas ir produktus. Šia prasme tai yra kitokia socialinio bendravimo forma, kur svarbiausia yra verslo ar profesinė veikla. Keletas žinomų verslo ir profesinių organizacijų sukūrė bendravimo veiklos modelius. Asmenys ar grupės naudojančios arba grindžiančios savo veiklą tokiais modeliais gali sukurti naujus verslo ryšius ir naujas verslo galimybes.

Visi žmonių santykiai tam tikra prasme yra ryšių užmezgimas. Tačiau čia ryšių užmezgimas yra sąmoningas kontaktų, ryšių ir tam tikros patirties naudojimas siekiant paskatinti profesinę veiklą. Dauguma tokių iniciatyvų turi tam tikrą reklamos ar viešųjų ryšių elementų: jos sukuria ar išplėtoja rinkodaros priemones. Bendravimas yra nebrangi veikla, reikalaujanti daugiau asmeninio atsidavimo nei pinigų, bet siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir tolimesnį poveikį būtinas jos planavimas, kūrimas ir įvertinimas.

Veiklos pagrindas

Komunikacijos yra ryšių užmezgimo pagrindas. Valdant projektus ir siekiant patenkinti nustatytus poreikius, dažnai tenka ieškoti novatoriškų procesų arba priimti įrodymais pagrįstus teiginius. Projektų pradinėse stadijose reikia atlikti tik atskirus

paprastus dokumentinius tyrimus, o jų kritinis projekto augimas prasideda tik dalyviams (tiek vidiniams, tiek išoriniams) pradėjus megzti ryšius. Čia reikia pateikti problemas, temas ir klausimus kitoms suinteresuotoms šalims, kad juos apsvarstytų, bei įsitraukti į abipusį kritinio mąstymo ir bendro mokymosi procesą. Šiuos procesus palengvina aiškus bendravimas, kuris priklauso nuo aiškaus minties išreiškimo bei atitinkamų terminų ir bendros kalbos naudojimo. Aiškus ir gerai suplanuotas bendravimas ir bendra prasmė yra dvi būtinos veiksmingo bendradarbiavimo prielaidos.

Kita svarbi bendravimo priežastis yra pridėtinė vertė. Kiekvienas projektas yra bandymas sukurti kažką naujo ar pateikti esamas žinias, metodus ir technologijas naudojant naujus būdus. Tai pasiekama suteikiant svaresnę vertę pradžioje nenaudotiems metodų, technologijų ar žinių aspektams. Įvairių suinteresuotų šalių bendras dalyvavimas dažnai nulemia netikėtus mokymosi rezultatus ir naujovių atsiradimą, kurios kitu atveju liktų nežinomos. Tai praplečia ir padidina projekto vertę ir yra svarbiausias bendradarbiavimo rezultatas.

Ryšių užmezgimas išplečia projekto auditoriją ir pritraukia naujų suinteresuotų šalių, kurios vaidina lemiamą vaidmenį gaunant projekto veiklos ir rezultatų įvertinimus. Jos taip pat padeda užtikrinti projekto ar jo rezultatų tvarumą. Ryšių užmezgimo dėka žymiai išauga projekto auditorija ir galimų suinteresuotųjų šalių būrys, taip užtikrinama, kad projekto rezultatai pasieks reikiamą kritinę masę, didėja jų naudojimo ateityje, pasibaigus projekto finansavimui, galimybės. Šiais netikrumo ir ekonominės krizės laikais bendravimas negarantuoja, bet gerokai padidina projekto tvarumo galimybes.

Kita svarbi priežastis ryšiams užmegzti yra kokybinis aspektas, t.y. abipusio mokymosi padidėjimas. Toks bendras mokymasis yra kūrybiškas ir dinamiškas procesas, didinantis ir pratęsiantis projekto poveikį, palengvinantis apsikeitimo žiniomis, bendros veiklos ir partnerystės procesus, skatinančius individualius ir bendrus mokslinius tyrimus ir naujovių atsiradimą. Bendras mokymasis taip pat padeda sukurti naują dalijimosi patirtimi bazę, kuri yra tarsi tramplinas tolesniam darbui ar esamų rezultatų plėtrai ir tobulinimui.

ES finansuojamuose projektuose ir programose galutinis ryšių užmezgimo tikslas yra pabrėžti projektų europietiškumą. Iš dalies, tai įkvepia daryti įtaką ES politikai, tam, kad ji kuo labiau atitiktų Europos prioritetus. Turint tai omenyje, projekto suinteresuotosios šalys inicijuos diskusijas su ES institucijomis, dalyvaus ES politikos pasitarimuose ir prisidės prie besikeičiančio mokymosi, pagrįsto tyrimais ir patikrinta gerąja praktika, bei naudojamo kuo platesnės besimokančiųjų auditorijos, kūrime.

Metodika

Apžvelgus ryšių užmezgimo apibrėžimą ir jo priežastis, patartina išanalizuoti ryšių užmezgimo, vystymo ir išlaikymo metodiką. Labai dažnai projektai remiasi geromis idėjomis ir aiškiais tikslais – taip programos gauna pradinį finansavimą. Tačiau norint, kad realybėje šios išplėtos idėjos darytų reikšmingą poveikį esamai tvarkai, būtina remtis bendravimo ir pagalbos metodais.

Tvaraus ir ilgalaikio bendradarbiavimo sukūrimas susideda iš tokių pagrindinių etapų:

- Bendros vizijos sukūrimas. Ji gali apimti tik konkrečias interesų grupes ar gali būti išplėsta įtraukiant ir kitus sektorius ar sritis. Svarbiausia, kad visos suinteresuotosios šalys sutartų dėl temos ar veiklos svarbos. Vieninga bendravimo vizija ar tikslas užtikrins bendraminčių rato ir susijusių struktūrų augimą.
- Darbo grupėje sėkmę dažnai užtikrina dalijimasis bendrais tikslais ir vertybėmis, kurių svarbiausi yra pasitikėjimas ir noras rizikuoti.
- Bendradarbiavimas turi remtis bendra patirtimi, pagrįsta bendromis temomis (pavyzdžiui užsienio kalbų mokymasis) arba konkrečiais sektoriais (mokyklos tipas ar lygis). Bent jau pradžioje, ši bendra patirtis yra vykdomos veiklos pagrindas.
- Svarbiu žingsniu yra laikomas ryšių užmezgimas pasinaudojant turimais kontaktais. Šie kontaktai buvo užmegzti buvusiose darbovietėse, ankstesnėse bendrijose, profesinėse organizacijose ar institucijose. Dalis kontaktų gali jau nebegalioti, todėl labai svarbu patikrinti jų tikrumą.
- Kitas žingsnis siekiant pritraukti naujų potencialių dalyvių yra naudojantis turimais kontaktais ir profesinėmis organizacijomis ar novatoriškais ir įkvepiančiais būdais kreiptis į naujus šaltinius. Naujų, potencialių narių pritraukimas reikalauja kūrybinio mąstymo ir aktyvios rinkodaros priemonių.
- Pagrindiniai bendros veiklos viešimo elementai yra rinkodara ir populiarinimo priemonės. Labai svarbu esamiems ir galimiems partneriams atskleisti dalyvavimo bendroje veikloje privalumus ir naudą.
- Augant bendraminčių tinklui pritraukiamos ir naujos ir didesnės auditorijos, kurios dydžiu gali pranokti planuotąsias pradžioje. Kuriant bendraminčių tinklą būtina numatyti atsakymo į paklausimus iš galimų ir esamų narių, mechanizmą. Administravimo ir kontrolės sistemos taip pat privalo užtikrinti, kad tinklas išliktų „švarus“ ir aktualus jame dalyvaujantiems.
- Per pastaruosius du dešimtmečius atsiradusios pažangios IKT lėmė intensyvią elektroninių bendrijų, naudojančių socialinius tinklus ir WEB 2.0 technologijas, plėtrą. Tai įtakoja proporcingą narių augimą (kai kurie tinklai nesunkiai pasiekia šimtų ar tūkstančių narių skaičių), bet jų kokybinis aspektas gali būti abejotinas, ypač turint omenyje ilgalaikį poveikį, įsipareigojimus, susidomėjimą ir vertę. Tačiau dalis socialinių tinklų, tokiu kaip „*Linked In*“, vienijantis konkrečių interesų siejamas grupes, gali būti labai naudingos bendravimo ir informacijos dalijimosi priemonės. Tačiau jų indėlis į pridėtinės vertės ar tvarumo sukūrimą yra labai abejotinas.

Rezultatų apibrėžimas

Pagrindinis ryšių užmezgimo uždavinys nuo pat bendraminčių tinklo sukūrimo pradžios iki pat galutinio modelio išvystymo yra nustatyti jo pagrindinius galutinius rezultatus. Tai yra ir atsakymai į klausimus kokią naudą bendraminčių tinklas galėtų ir turėtų atnešti pirminiams projekto kūrėjams ir kitoms suinteresuotoms šalims. Sėkmingas bendravimo tinklas remiasi visų suinteresuotų šalių poreikių patenkinimu. Dinamiški bendraminčių tinklai nuolat kuria naujus produktus, pritraukia naujų

dalyvių, įgyvendina įdomias naujoves ir papildo besimokančiųjų bendruomenę, kurios dalimi yra ir jie patys.

Terminas „profesinio mokymosi bendruomenė“ tapo gana įprastas įvairiuose švietimo sluoksniuose. Jis apibūdina grupę kolegų, kuriuos vienija bendro tikslo siekimas. Švietimo atveju tai yra mokinių mokymas. Bendruomenė vykdo įvairias veiklas, tokias kaip vizijos populiarinimas, bendras darbas ir mokymasis, kitų klasių lankymas ir stebėjimas bei bendras sprendimų priėmimas. Profesinio mokymosi bendruomenės yra naudingos ir pedagogams, ir besimokantiesiems, kadangi jų dėka mažinama mokytojų izoliacija, gerinama informacijos sklaida, didina mokytojų atsidavimą darbui bei gerina besimokančiųjų akademinis pasiekimus.

Besimokančiosios organizacijos, kurioje žmonės nuolat tobulina savo gebėjimus perduoti norimus rezultatus, puoselėja naujus ir atvirus bendravimo būdus, išlaisvina kolektyvinius siekius, ir nuolat mokosi mokytis kartu, idėja yra pakankamai nauja. Švietimo aplinkoje besimokančiųjų bendruomenė apima žmones iš įvairių visuomenės sluoksnių, kurie nuolat dirba kartu. Toks bendras darbas remiasi apibūsiu dialogu, kurio metu darbuotojai kalbasi apie mokinius, mokymą ir mokymąsi, kelia pagrindinius klausimus, problemas bei randa sprendimus. Tokiuose pokalbiuose dalyvaujantys asmenys išmoksta pritaikyti naujas idėjas ir informaciją sprendžiant problemas ir sugeba sukurti naujas mokymosi sąlygas mokiniams. Pagrindinės šiame procese naudojamos priemonės yra bendros vertybės ir vizija, palaikanti fizinė ir socialinė aplinka, dalijimasis asmenine patirtimi.

Naujų besimokančiųjų bendruomenių rezultatų apibrėžimas yra veiksmingo bendradarbiavimo pamatas tiek plačiąją, tiek siaurąją prasme. Tai reiškia, kad visos suinteresuotosios šalys pradeda vykdyti tam tikrą bendrą veiklą, išlaikydamos bendruomenės sukūrimo pirmines temas ir rūpimus klausimus, pavyzdžiui, užsienio kalbų mokymas, kokybės gerinimo metodai ar naujausios technologijos. Bendra veikla taip pat reiškia, kad nustatyti rezultatai gali būti pasiekti naudojant bendrus išteklius ir bendras mokymo priemones ir įžvalgas, kylančias iš kritinio mąstymo ir vertinimo. Tai kokybiškas bendravimas: čia žmonės susirenka ne tik susitikti, pasisveikinti ar pasikeisti kontaktiniais duomenimis, bet naudojasi juo realios veiklos vykdymui ir bendravimui, kurie praplečia ir gilina bendrą supratimą ir padeda pasiekti rezultatų. Bendros vertybės ir požiūris yra neatsiejamos tokio bendravimo dalys. Idealiomis aplinkybėmis toks bendravimas gali tapti kūrybos forumu, leidžiančiu peržengti asmeninio ir segmentinio komforto zonas (pavyzdžiui, akademinės katedras) ir dirbti ten, kur siekiama tikro originalumo, novatoriškumo ir kūrybiškumo.

Ryšių užmezgimas

Ryšių užmezgimas gali remtis bendraisiais principais, tačiau tikrovėje jis yra orientuotas į rūpimą dalyką, profesinį suinteresuotųjų šalių profilį, konkrečių interesų grupių dėmesio taškus ir tikslus bei auditorijos ir suinteresuotų šalių turimus išteklius. Nėra vieningo apibrėžimo kaip turi atrodyti profesinės bendruomenės: jos gali būti didelės arba mažos; jos gali veikti pagal formalius reikalavimus ar šiek tiek laisviau. Profesiniai bendravimo tinklai, tokie kaip užsienio kalbų mokymosi bendruomenės, gali būti formuojami mokyklos, regiono, nacionaliniu ar tarptautiniu pagrindu. Jie apima daugelį veiklų. Profesinio mokymosi bendruomenės ir tinklai gali turėti daug skirtingų profilių, tačiau juos turi sudaryti nariai, kurie vadovaujasi šiais įsitikinimais ir elgesio normomis:

- Begalinis rūpinimasis mokymusi ir projekto sprendžiamomis problemomis
- Nebijojimas rizikuoti
- Iššūkių vieni kitiems sukūrimas ir lūkesčių didinimas
- Kitų, išskyrus savo, požiūrio gerbimas ir vertinimas
- Kitų indėlio pamatymas ir vertinimas
- Siekis dirbti geriau
- Nuolatinis tobulėjimas

Sėkmingai veikiantys bendraminčių tinklai ir profesinio mokymosi bendruomenės dalinasi ne tik bendrais įsitikinimais ir elgesio normomis, bet ir susitelkia ties tais pačiais dalykais. Dalyvavimas konkrečioje mokymosi bendruomenėje turi būti grindžiamas susitelkimu į aiškų ir nuoseklų mokymąsi. Tam, kad tinko darbas vyktų sklandžiai, būtina dalintis naujausių tyrimų duomenimis, veikti pagal nustatytus kokybės reikalavimus ir sutelkti dėmesį į mokymosi procesą, nešališkumą ir siekiamus rezultatus. Bendraminčių tinklo veikla privalo plėsti jo narių žinias ir įgūdžius, kartu skatinanti naujoves ir kompetenciją.

Svarbus bendraminčių tinko tvarumo užtikrinimo aspektas – tinklo plėtra į naujus, bet susijusius sektorius, kad esami ištekliai būtų nuolat papildomi iš naujų šaltinių. Esminis sėkmingai veikiančio bendraminčių tinklo veiksnys yra jo narių gebėjimas imtis iniciatyvos ir atsakomybės bei užtikrinti motyvacijos išlaikymą. Tam, kad bendraminčių tinklai klestėtų, išliktų ir plėstųsi būtina, kad jų nariai būtų motyvuoti.

Bendraminčių tinklai ir gerosios praktikos

Kurdamos bendraminčių tinklus, kurių tiklas yra paremti gerąsias praktikas, suinteresuotosios šalys gali užimti minimalistinę arba maksimalistinę poziciją.

Minimalistinės pozicijos atveju pakanka surengti forumą, padėsianti nariams užmegzti pirminį kontaktą, pasikeisti informacija, pradėti bendrauti ir tą bendravimą palaikyti. Tokio bendradarbiavimo tinklo esmė - pateikti reikiamus įrodymus finansuotojams ir vykdytojams (pavyzdžiui Europos Komisijai) apie tai, kad buvo imtasi pagrindinių priemonių, kad mokymasis ir veikla tęstųsi už projekto ribų projektui pasibaigus ir kad toliau būtų daromas poveikis projekto veiklos srityje.

Maksimalistinės pozicijos atveju bendradarbiavimo tinklo sukūrimas yra laikomas pagrindine poveikio, pridėtinės vertės bei tvarumo kūrimo priemone, bei žinių, reikalingų rengiant naujus projektus ir iniciatyvas baze, šaltiniu. Tokie bendraminčių tinklai yra paremti keturiais pagrindiniais komponentais: novatoriškumu, pritaikomumu, kūrybiškumu ir motyvacija. Kūrybiškumas neatsiranda vienuoje. Bendradarbiavimas nebus naudingas ir funkcionalus be žmonių bendravimo. Profesinėse bendrijose keitimasis informacija susijusia su naujovėmis yra daug svarbesnis nei bendravimas apie vartojimą ir taikymą. Taip pat, tai pabrėžia kaip svarbu yra suprasti kūrybiškumo ir naujovių taikymo veiksmingumą ir svarbą. Galių stokojantys asmenys ar bendrijos naujoves gali priimti kaip grėsmę. Kūrybiškumas pats savaime nesuteikia galių: tai priklauso nuo socialinių ir ekonominių struktūrų, kurios privalo reaguoti į žmonių poreikius, turi sudominti ir būti atviros. Bendravimas ir socialiniai aspektai yra vertinami tokiuose projektuose kaip NELLIP, kuriuose jų

partneriai pabrėžia efektyvumą, bendradarbiavimą, kokybės standartus ir priklausomumą vienam nuo kito.

Pespektyvių ir efektyvių bendraminčių tinklų sukūrimas turi būti pagrįstas ne vien paprastu reikalavimų finansavimui gauti tenkinimu, bet dinamiškų darbo priemonių ir metodų kūrimu, skatinančiu pokyčius ir kompetencijos plėtrą.

3.3 EKŽ bendradarbiavimas ir mokyklinis ugdymas

Šiuo metu Europos kalbų ženklo apdovanojimas skiriamas daugiau nei dvidešimtyje Europos Sąjungos šalių. Tai yra vienas pagrindinių įvykių formuojant ir vystant kalbų mokymo politiką visoje Europoje. Apdovanojimas tapo galinga paskata mokykloms atkreipti dėmesį į užsienio kalbų mokymą ir gerinti jo kokybę. Jis tapo svarbiu akcentu sprendžiant kalbų mokymo klausimus. Pagrindiniai klausimai yra šie:

- metodika
- inovacijos
- išorės ryšiai
- mokymo kokybė
- pridėtinė vertė.

EKŽ apdovanojimas buvo sukurtas siekiant atkreipti dėmesį į kūrybiškus ir novatoriškus užsienio kalbos mokymo ir mokymosi kokybės gerinimo metodus. Jis turėjo ypatingą poveikį mokyklinio ugdymo sistemai, kur kalbų mokymas dažnai įspraudžiamas į nacionalinės mokymo programos, besiremiančios akademiniais kalbų mokymo ir kompetencijų vystymo metodais, rėmus.

Bendradarbiavimo tikslas mokyklinio ugdymo sistemoje yra plėtoti ryšius tarp pagrindinių, kalbų mokymo procese dalyvaujančių pusių: mokytojų, mokinių, sprendimus priimančių asmenų ir mokyklos valdytojų. Bendradarbiaujant pagrindinis dėmesys skiriamas aktualių temų ir metodų, gerinančių kalbų mokymąsi, plėtojimui. Čia Europos kalbų ženklo – išteklių ir paskatos – vaidmuo siekiant kokybiškų rezultatų yra labai svarbus.

EKŽ apdovanojimo laimėtojai atrenkami remiantis daugeliu kriterijų, tokių kaip meistriškumas, novatoriškumas, vaizduotę lavinantys metodai, kūrybiškumas ir atrinktų projektų įkvėpimas kitiems projektams kurti. Bendradarbiavimas gali būti priemonė siekiant užtikrinti, kad kuo daugiau užsienio kalbų mokymo projektų atitiktų nurodytus kriterijus.

Žvelgiant iš mokyklinio ugdymo pozicijų, EKŽ suteikia daug galimybių bendradarbiauti bei apjungti su EKŽ taikymu susijusias temas ir klausimus. Bendradarbiavimas tarp esamų ir būsimų EKŽ laimėtojų (ir tų, kuriems nesisekė pirmus kartus) užtikrina bendro supratimo apie EKŽ akcentuojamas gerąsias praktikas ir naujoves plėtojimą. Pagrindinis šio bendradarbiavimo privalumas yra pasikeitimas informacija apie užsienio kalbos mokymąsi tiek pradinio, tiek vidurinio ugdymo mokyklose gerinančius metodus. Susidaro įspūdis, kad pradinės mokyklos yra lankstesnės bendradarbiauti su EKŽ ir kitais projektais, tuo tarpu vidurinio ugdymo mokyklas varžo formalių valstybinių egzaminų sistemos reikalavimai ir nustatytos mokymo programos. Kaip bebūtų, galima pasinaudoti ankstesnių projektų

patirtimi (pavyzdžiui, ES programa *e-Twinning*), kurie gali tapti EKŽ bendradarbiavimo modeliu.

Bendrus mokymo metodus labai sustiprina dalinimasis EKŽ apdovanotų projektų patirtimi. Ypač sėkmingi buvo tinklai išnaudoję IKT potencialą. Šių išteklių naudojimą mokyklose akcentuoja ir ES projektas „Open Discovery Space”, kuris yra vienas didžiausių tokio tipo projektų pasaulyje. Pagrindinis bendradarbiavimo privalumas EKŽ projektų mokyklų personalui yra mokytojų keitimasis patirtimi ir gerosiomis praktikomis, kuris suteikia kolegialų pagrindą esamiems ir būsimiems projektams. Taip pat, veiksmingas EKŽ bendradarbiavimas atskleidžia mokyklų vadovams ir sprendimų priėmėjams, kad EKŽ – ir procesas, ir apdovanojimo laimėjimas – gali kurti ir skatinti kūrybinį potencialą. Be to, bendradarbiavimas skatina Europos tapatumą, kur paprastai nacionalinės sistemos dalimi laikomi užsienio kalbų mokymosi ir mokymo metodai gali būti prieinami ir plėtojami tarptautiniu lygiu.

Išaugęs pasitikėjimas ir bendruomenės pripažinimas gali savaime paskatinti EKŽ naudos platesnį pripažinimą tarp mokyklų personalo. Įvairių EKŽ apdovanojimų poveikis, pavyzdžiui, dirbantiems su naujomis imigrantų ar etninių mažumų bendruomenėmis, patvirtino EKŽ pripažintų kalbos mokymo iniciatyvų svarbą skatinant socialinę integraciją.

Apibendrinant, mokyklų personalo ir EKŽ apdovanotų programų vykdytojų bendradarbiavimas leidžia lengviau keistis darbo metodais, būdais ir įgūdžiais, kurie skatina ilgalaikių ir tvarių geriausiomis užsienio kalbų mokymosi praktikomis pagrįstų bendruomenių kūrimąsi.